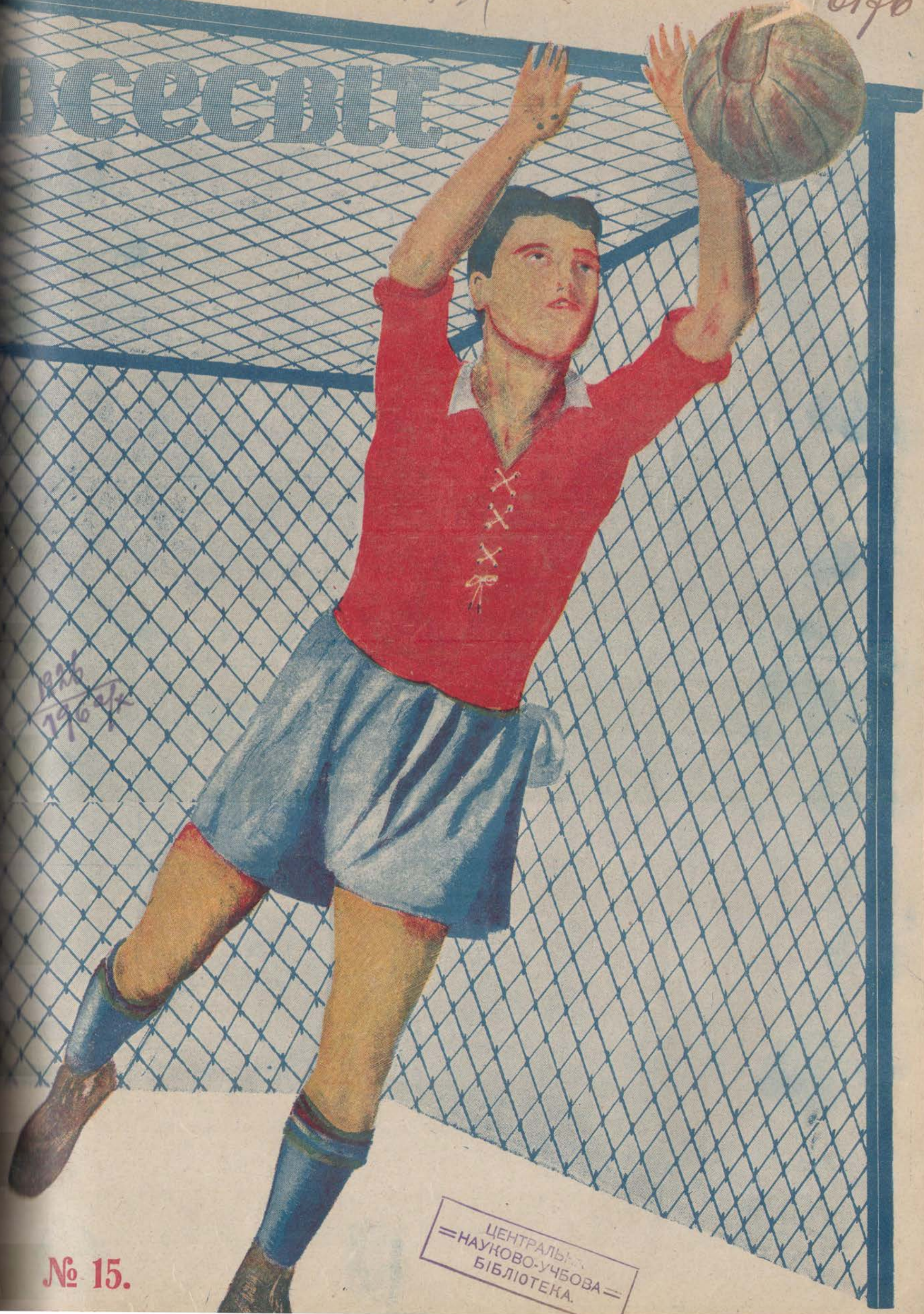

1957

0176

ИССЕВИТ

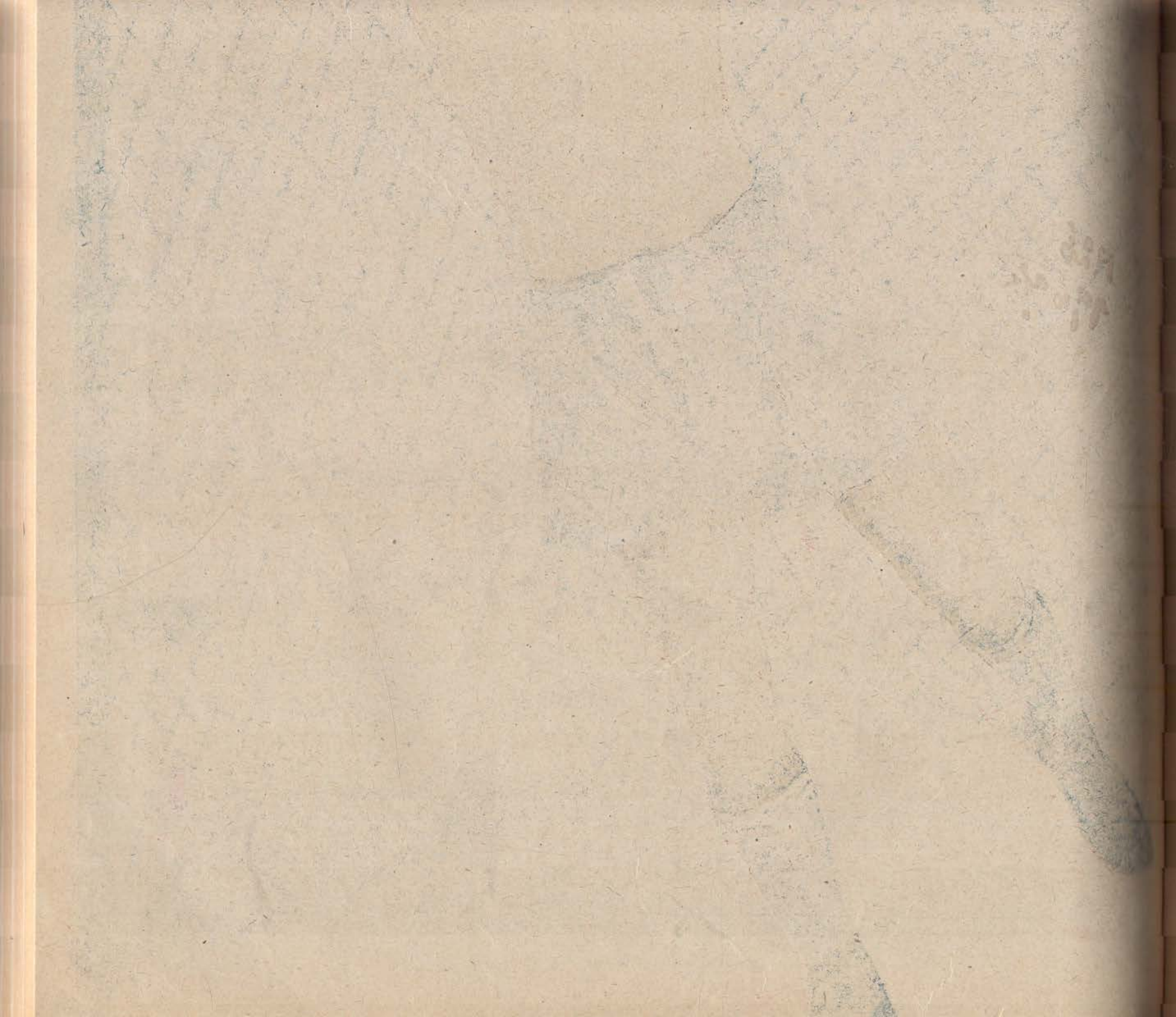

1957
1976

№ 15.

ЦЕНТРАЛЬНА
 НАУКОВО-УЧБОВА
 БІБЛІОТЕКА.

05 (47714x) „1926“

За
редакцією

ВСЕСВІТ

ШУМСЬКОГО О.
КАСЯНЕНКА Е.

Фундатор В. БЛАКИТНИЙ

№ 15 (38) 15 серпня 1926 р.
Рік видання II-й.

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ ДВОХТИЖНЕВИК

Харків, вул. Лібкнехта, № 11.
Тел. № 34-76.

Фото-етюд Овзера

Майдан Розі Люксембург у Харкові

ЦЕНТРАЛЬНА
НАУКОВО-УЧБОВА
БІБЛІОТЕКА

НА ОЗЕРА

Оповідання Миколи Хвильового

(Уривок)

... Коли твій човен покинув осоння і захолютив під парасолями старої лапастої верби (верба самотно маячить серед глухої дичавнини комишів), тоді ти помічав раптом, що небо ніколи не буває таким хрустально-голубим, як у серпні. І саме в цей момент життя запахне вранішнім запахом і ти думаєш: чи не повертається буря твоєї молодості?

Колись, мільони років тому (чи то був сон?), тебе трівожили очі якоїсь романтизованої дівчини, і ти йшов в білий сад, йшов похитуючись, мов

п'яний—така солодка путь була перед тобою. Ти падав на землю й безумствовав, бо ти згорав в пожежі першого неповторного кохання.

Але хіба ти думав, що все це ніколи не повернеться, і тільки раптом (під парасолями лапастої верби) перед очима твоїми вітром промчаться спогади? Хіба ти думав?

Так уклонись же цьому хрустально-голубому небу, що зробило бурю в твоїй душі і хоч на мить вивело на загублені доріжки твоєї юності.

А в тім, життя таке барвисте, що кожному своя путь. Один сидить в б'єргальці і нюхає тютюновий дим за чашкою пива, другий фліртує десь з радянськими „медам“, третій мліє біля самовару й радіо-рупору останньої конструкції.

Я відпочиваю на полюванні, і тому покраса незваних світл в мені також відома, як і всякому фламаріону.

В суботу я одягаю богфорити, перекидаю через плече ремні патрон-ташу, ягдашу й рушніці і кличу свою суку Нелі. Собака добре знає, в чому справа і починає хвилюватись: лізе до мого обличчя, з вдячністю лиже мені руки і верещить. Тоді я одчиняю двері і дивлюся на свого ірландського сестера. Але Нелі не піде без мене. Вона скалить зуби і кокетує тоненьким

дивлюся в степ. Сонце пливе кудись за ярки і спокійні кургани степу спокійї безмежності.

Тоді надходить задума, і переді мною виростає наш посьолок, мисливець і той прекрасний вечір, коли я в перший раз поїхав в полювання. Пом'ятаю ми приїхали на луки вночі. Я думав, що це „лука луг“. Десь хропли коні. Наша підвода зупинилась в комишах. Кобиляки пустили на пашу, а сами лягли на віз. Я довго не спав. Були мірляки, я довго мріяв і дивився в небо. Потім я заснув. Сон був короткий і важкий. А розбуркав мене постріл. Батько вже стояв в комишах і зупинив вранішній перельот. Парувала ріка і десь загорався світанок. Пом'ятаю хотів тоді умерти—так прекрасно було і так билось мов молоде серце.

Але все це так давно було! Батько давно вже лежить в могилі, навіки зник з мого горизонту, і мені залишається тільки згадувати й згадувати мені треба обережно, щоб хтось не помітив. Моя путь завжди задувається до могили.

Нарешті, потяг затримує ходу: попереду нас перша віла і півстанок одриваюся від шкла і сідаю на своє місце. Нелі положила на лавку голову і уважно дивиться на мене. Метушаться мисливці й біжать до потяга зупинився.

— Віла Стаховського!—кричить кондуктор.

Видітають постаті—люди, собаки, видітають клаунки, і знову потяг рушив, і знову біжать поля, луки й обрії.

На кожному півстанкові залишається кілька мисливців. Що далі, ні порожні вагон. Я їду на дальній півстанок, на лиманські озера.

Напроти мене мовчки сидять селяне (в наш вагон уже заходять і інші люди). Тоді я звертаюся до них, ми перекидаємось словами. Вони говорять суворо й похмуро, і я почуваю себе ніяково, бо мені вже здається, я в очах зайва людина, яка зовсім непотрібна суспільству і т. д. і т. і. Але я не шаю одігнати від себе ці думки і переконую себе, що це зовсім не так.

Коли наближається лиман, ми починаємо хвилюватись. Нелі теж хвилюється, і я знімаю її з верхньої полки. Сонце ще стоїть на 2 метри від зонту, і на вечірній перельот ми, очевидно, встигнемо його десь в дні степових озерах.

— Ви де будете?—питає мене якийсь мисливець.

— На Триватому!—відповідаю я.

Диалоги коротенькі, бо тепер уже не до розмов. Тільки маленький мисливець (зі старенькою шомполкою) ще речець на весь вагон і з задоволенням розповідає, як він з жінкою сварився перед виїздом. Вона, мовляв, стріляла з репетує і завжди не пускає його. Біля робітника стоїть його синочок і хвилюється. Ця парочка мене завжди зворушує. Але, коли потяг прогремить над значним мостом, я вже збираюся і спішу на ганок.

Микола Хвильовий

Микола Хвильовий

Я відпочиваю на полюванні, і тому покраса незнамих світ в мені також відома, як і всякому фламаріону.

В суботу я одягаю ботфорти, перекидаю через плече ремні патрон-ташу, ягдашу й рушницю і кличу своєю суку Нелі. Собака добре знає, в чому справа і починає хвилюватись: лізе до мого обличчя, з вдячністю лиже мені руки і верещить. Тоді я одчиняю двері і дивлюся на свого ірландського сестера. Але Нелі не піде без мене. Вона скалить зуби і кокетує товським вереском.

— Що з вами?—запитую я?—На якій мові ви говорите? На мові парижських кокоток? Дуже приємно! Ви питаєте, чи я розум'ю вас? О, безперечно! *Cela va sans dire!*

Нелі робить кілька плажків по кімнаті. Тоді я рішуче кінчаю з цією церемонією і йду з дому.

На вулиці ми беремо візника і за півгодини я вже за городом, на товарній станції. Сюди подадуть дачний потяг на степові півстанки, і за кілька хвилин ми остаточно розспрошавсь із шумом міських вулиць.

І вже тут, на дальньому пероні, я починаю перероджуватись. Я забуваю срібне життя срібних болів і турбот, і пізнаю інший солодкий світ. Мені так легко на душі, ніби то я ніколи не знав тоски й терзаній. Дух моїх пра-дідів оживає в мені, і я, безтурботний, дивлюся на землю з висоти птичього польоту. Я їду туди, де мене чекає вільний степ, тихі задумливі озера, пісні на чумацьких дорогах і сміх безтурботних селянок.

Коли ми з Нелі приїжджаємо на станцію, там уже давно бродять ватаги мисливців і давно вже верещать родичі мого сестера. Зі степу летить бадьорий надвечірній вітерець і зливає мені ніздрі. Нарешті подають потяг, і я лізу в мисливський вагон. Нелі махає хвостом і дивиться на мене ласковими очима. Я розум'ю, в чому справа: вона просить допомоги й а́братись на верхню полку.

— Добре!—кажу я і піднімаю її.

В вагоні стоїть неймовірний шум. В одному закутку співають старовинних козацьких пісень, в другому—якийсь мисливець розповідав анекдоти. Тоді мені прокидається вовчий апетит, і я розгортаю пакунок.

— Ей, держи! Держи її,—кричать мисливці: то пробігла вагоном якась дівчина.

Нарешті, потяг рушив. Перед очима промайнули кіоски, баби з яблуками (в вагоні страшенно пахне яблуками), промайнув семафор. Потяг вилітає в степ.

Коли місяць біля вікон зайнято, я виймаю з ягдашу Горація і перегортаю сторінки. Мій епікурейський настрій цілком відповідає віршам римського поета. Іноді я беру з собою тургенєвські „нотатки мисливця“, але перечитую в них тільки ті абзаци, де автор малює природу. Діалоги я обминаю і обминаю все те, що не відповідає м'єму настрою. Навіть на полюванні я не прислухаюсь до т. з. „серйозних“ розмов, і все, що я спостерігаю там,—все воно світиться крізь рожевий димок мові безтурботної епікурейської уяви. Сьогодні субота, завтра день відпочинку, і я тікаю від людей.

— Пробачте мені, дорогі друзі—думаю я.—Але дозвольте забути про вас.

Потяг розриває простори й летить. Нарешті я бачу, що біля правого вікна звільнилась місце, і я цєспішаю туди. Я притиснув чоло до скла і

в своїй душі і на мить вивело на загублені доріжки твоєї юності.

А в тім, життя таке барвисте, що кождому своя путь. Один сидить в б'єр-гаальці і нюхає тис-тионовий дим за чашкою пива, другий фліртує десь з радянськими „ме-дам“, третій маліє біля самовару й радіо-рупору остан-ньої конструкції.

Коли подивлюсь назад, він поспішно звалюється з полки. Сонце ще стоїть на 2 метри від зонту, і на вечірній перельот ми, очевидно, встигнемо його десь в дорозі степових озерах.

— Ви де будете?—питає мене якийсь мисливець.

— На Трєватому!—відповідаю я.

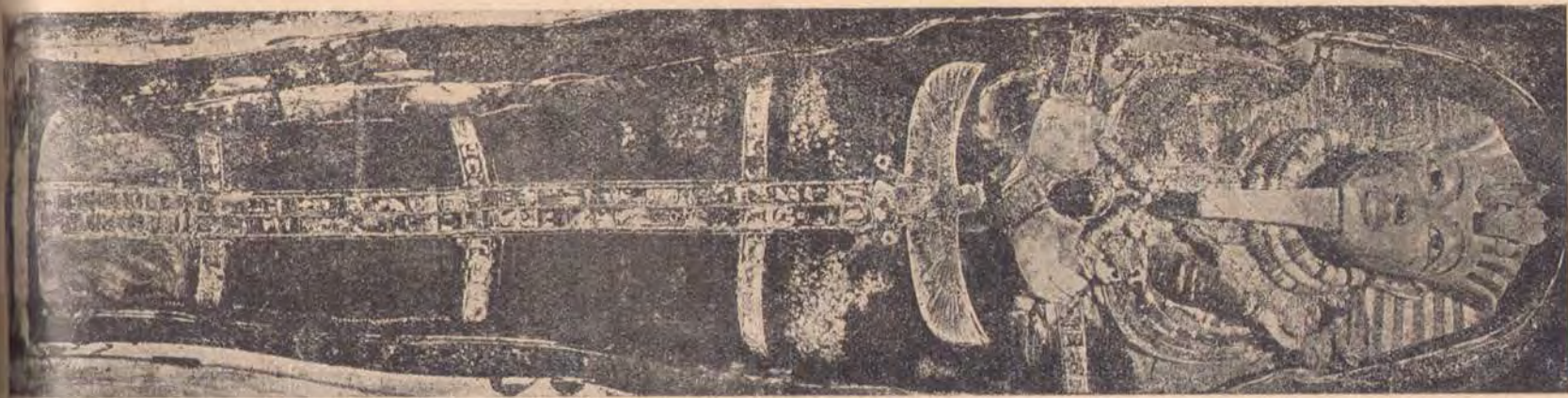
Діалоги коротенькі, бо тепер уже не до розмов. Тільки маленький рибник (зі старенькою шомпокою) ще регоче на весь вагон і а захопившись розповідає, як він а жінкою сварився перед виїздом. Вона, мовляв, страшно репетує і завжди не пускає його. Біля робітника стоїть його синок і згається. Ця парочка мене завжди зворушує. Але, коли потяг прогрімить а значним мостом, я вже збираюсь і спішу на ганок.

Вадім Андрусов

„Співачка“

Цю оригінальну скульптуру (дерево) було виставлено на Паризькій виставці. Цією роботою скульптор Андрусов звернув на себе особливу увагу

Тут-Анк-

Нещодавно, підчас розкопок в Єгипті, Анк-Амона. Тіло Тут-Анк-Амона лежало в трунах. Труни ці чудово віддавали світло. Остання з трун була масивного каменю, оздоблене туркусами, і знято з неї майже такий вигляд, як бачимо зараз, що вкривали тіло, розклавши її, зняли маску, потому, як знято фотографію, зламала лице й плечі, знову поклали в труну (підставку), що зникла потому, як зламалася голова фараонова: не вважали за вигідне, які були ри-

Амонові скарби

було знайдено мумію фараона Тут-Анка-Амона лежало в трьох, вставлених одна в одну, в формі набіжчика, були зображенням золота. Коли одкрито її важке, різблене покривало, що оповивало мумію, вона на малюноків. Тільки мастики й живі утворили товсту чорнувату, верству, майже усю знято. Золоту маску, що дено на місце. На ній видко звичайну з певідомої для нас причини. Найкраще жаючи на муміфікацію, дуже добре сь його обличчя.

Біжить коник. Бабуся раптом заспівала. Вона заспівала своїм старечим сголосою:

— Ой на горі та жінці жнуть, а по під горою, по під зеленою козаки ідуть...

Тоді переді мною знову виростають забуті постаті й деталі. Я бачу древні стажерки, що на них під густим серпанком пилу лежать старовинні пошковлі книги, чую, як хрипить годинник своєю старовинною зозудею. Чи не Пульхерія Івановна так тепло глянула на мене? Чи не Афанасій Іванович кивав мені з вохкого кутка?..

— Чиї це дині так запахи мені, — думаю я.

Нарешті, замааячив і наш піванок. Коник пішов поволи й зупинився. Ми вийшли на перон. За станційними будівлями вже стоять підводи, і тихо гудуть коні. Частина мисливців почвала пішки, частина сідає на вози і їде до анман.

Мене завжди зустрічає бабуся із Іванівської хати.

— Ах ти мов, соколятко! — говорить вона і улаштує на возі сіно.

Я тисну бабусі руку, роспитую, як, і сідаю на воза. Туди ж плігає Іванко. Ми рушаємо в степ. Рушають інші підводи — з криком, гамом і свистом. Потяг заревів у останній раз. Коник майнув чорним хвостом і жик

що вкривали тіло, розславились, тому, як знято фотографією, ривала лице й плечі, знову покля рину (підставку), що зникла потому, зріглася голова фараонова: не вва видно, які були ри

Нарешті, замаячив і наш півстанок. Він пішов поволі й зупинився. Ми вийшли на перон. За станційними лавками вже стоять підводи, і тихо сидять коні. Частина мисливців почває шийки, частина сідає на вози і їде в ліман.

Мене завжди зустрічає бабуся із сільської хати.

— Ах ти мов, соколятко!—говорила вона і улаштовує на возі сіно.

Витисну бабуся руку, распитую, і сідаю на воза. Туди ж плигає і дід. Ми рушаємо в степ. Рушають і інші підводи—з криком, гамом і шумом. Потяг заревів у останній раз. Він майнув чорним хвостом і зник у поворотом. Станція осиротіла. Але я ще поглядаю на неї. Інші мисливці, очевидно, не цікавляться цим забутим степовим півстанком. Мене ж він завжди тривожить і викликає багато загадків.—Я взагалі неможу спокійно сидіти на станції, бо по станціях здійшла вся буря горожанської війни. На станціях так недавно люди уміли ширати і вони уміли так надзвичайно швидко.

Ну, розкажуй, снінок, що там у вас у городі,—каже бабуся, і тут же, розкававшись мого оповідання, починає вливати свої селянські болі й жалоби.

— Ну, а як же дід Зідул?—питаю я про її чоловіка.

Що ж Зідул? Зідул, мовляв, шкандибає потроху. Вчора був там-то, сьогодні вдив по сіно. Приходила сваха, трохи випили. І бабуся регоче. Вона любить випити і, особливо, в компанії.

Тоді переді мною виростають милі й далекі постаті Пульхерії Івановни й Афанасія Івановича, що так тривожили колись Гоголя. Я думаю, що ці постаті безсмертні, і що Зідул і бабуся—це тільки варіанти одного і того ж типу.

Навколо нас фантастичний степ. Гостро пахнуть бур'яни. Бабуся поганяє коня.

Тоді я бачу мертві краї, „старосвітських поміщиків“ і гоголівських старосвітів. Я бачу Пульхерію Івановну, Афанасія Івановича і їхній домок. Він сидить тепер (чомусь) над кручею. Внизу духмяна ріка, далі піски, як нова свара. Збоку стоять Сорочинці—ті краї, де блукала колись „червона свитка“. Зоруч—сам славетний Миргород. Коли ясна погода, за кучугурами, кризь степом, гоголівський край, як на долоні.

Мені здається, що я теж бував у Афанасія Івановича. Тут живе тепер якийсь троюрідна праправнучка. Вона глуха, столітня і тихо доживає свій вік, і домок теж похилився під вагою віків от-от завалиться. Праправнучку не встигли наші осінні м'ятежі. Тільки там, в старій хаупі з химерно вибитою „сільська рада“ та в бур'янах, на майдані, метушаться чуже життя—то шовари і якісь ще комольці тривожать старосвітську мертвоту. І чути ще іноді комісарів. Але не з тих часів, коли в ніч перед різдвом чорт сховав вогонь у кишеню, а зовсім інші, незнані. До Афанасія Івановича, власне до його глухої праправнучки (старичка давно-давно нема, тільки чебрець на її місці пахне), приходять ярідка десятник. Проте, і він зветься тепер сільським виконавцем.

Муміфікована голова Тут-Анк-Амонова після того, як з неї знято золоту маску: золота пов'язка на лобі і скронях стримує на черепі тонке покривало з батисту та з гадючої шкіри

на степове озерце, що праворуч, і там постійно на вечірньому перельоту. Ми йдемо на надплезне, що його вже тепер нема. Як і багато степових озер, воно навкі зникло з мого мисливського горизонту. Щороку я гублю радісні води, а за ними всихають і рештки струнких комишів та пишних осок. І на мою вразливу душу залітають метелики жури, бо ж так недавно, так недавно все це було.

Я любив зустрічати вечірні перельоти на цьому озері. Коли на дальню ріку спадали липкі тумани і води тихо парували на захід, тоді вогняна куля прекрасного сонця пливла за ліси—туди за Атлантику, за океан. Надходив вечір. Моя старосвітська бабуся годувала мене кавунами. Я брав рушницю і йшов у степ. Дорога бігла повз табору вітряків, минала цвинтар і пересікала даль біля багаття, що раптом спалахувало серед степу. Тоді на глухому півстанкові кричав паровик і пролігала стьожка огнів. Нарешті, надходило надплезне. Я стягував на ботфортах ремні і брів у болото. Сторожка стоянка була на сході, так що переді мною стояло все озеро, і було воно в багрянцях вечерньої зорі. Над озером пливла м'ягка й тендітна тиша. І тоді в селі давили до вечірні. На небі вже булькали зорі, і зі степу йшов легкий димок пожарища. Починався перельот. Таємними кажанами носились над водою чирята. Моя „бельгійка“ раз-у-раз розривала пострілом матовий присмерк...

Це були чудові вечори, і я їх ніколи не забуду. Але надплезне вже давно висохло. Вже давно там, де пахли осоки, і своїм запахом викликали химерні асоціації—вже давно там ріже землю прозайчний і могутній трактор. І тільки я, як невгомний дон-Квізано все шукаю нових ілюзій до нових невідомих берегів.

... Нелі захвилювалась і раптом зробила стійку. Зірвався перепел. Я вистрілив і промазав. Нелі повернула голову і докірливо подивилась на мене. Вона так докірливо дивиться на мене, що я мимо волі переволю очі в інший

уважати на мене. Золоту маску, що дено на місце. На ній видно звичайну з невідомою для нас причини. Найкраще жаючи на муміфікацію, дуже добре си його обличчя.

Біжить коник. Бабуся раптом заспівала. Вона заспівала своїм старечим сголосом:

— Ой на горі та жінці жнуть, а по під горою, по під зеленою козаки ідуть...

Тоді переді мною знову виростають забуті постаті й деталі. Я бачу древні етажерки, що на них під густим серпанком пілу лежать старовинні позовклі книги, чую, як хрипить годинник своєю старовинною зозулею. Чи не Пульхерія Івановна так тепло глянула на мене? Чи не Афанасій Іванович кивав мені з вохкого кутка?..

— Чиї це діні так запахи мені,—думаю я.

Ми їхали повз баштану. Загавкав собака, і я прокинувся від задуми. Моя бабуся аж заливается своєю піснею. Попереду нас маячать підводи.

Ми вже пройшли версти три, і я прошу бабуся зупинити коня. Вона зупиняє, і ми з Нелі йдемо в бік. Ми казали нашій бабусі зробити нам вечерю і зустріти нас на порозі своєї хатки. Відділа до ліману дві версти і ми з Нелі дійдемо пішки. Зараз ми йдемо

Люде замість худоби—африканський рікші. Туболець одягається в отаке декоративне вбрання, впрягається і возить по вулицях „культурних“ європейців.

бік: мені соромно. О, Нелі вміє присоромити свого двуногого товариша!. Тоді ми йдемо до озера мовчки. Я ніяк не наважусь поласкати свою суку, а вона теж почуває себе ніяково. І тільки другий вдалий постріл остаточно помирить нас.

Сонце вже лежить на горизонті грандіозною червоною трояндою і збирається на ночівлю. По степу метушаться маленькі вітерці з далекого села зрідка долітають парубочі і дівочі вигуки.

— Бац! Бац!—чую я навкруги.

Потім сонце ховається, і тільки ледве помітні й слід його залишається на заході. Я ще кілька разів „промазав“, але я вже не бачу очей моєї Нелі, і до того ж на ягдаші мені висить двох чирят. І потім я давно вже не стану за перельотом—я слухаю степ. Постріли ріднуть і, нерешті, їх не чути. Перельот скінчився. Наді мною стоїть зоряне небо, і десь блимають степові огні.

— Нелі!—каичу я суку, і ми поволі йдемо до лиману—туди, де нас зустріне бабуся і її пахуча вечеря.

Дві версти ми проходимо скоро. От уже ми дійшли оселі і бредемо по глухій вулиці. Гавкають собаки, по хатах жевріють каганці. Ми обминаємо старовинну козацьку церкву. Десь кахикають парубки і верещать під повітками дівчата.

Нарешті ми бачимо хату наших старосвітських

емо на озера. А сьогодні я лежу на соломі, і мої мислі плавають над моїх старосвітських друзів.

— В чому справа?—думаю я.—Чому я з такою світлою радістю сюди?

Але відповіді я не найду. В кутку вистукує цвіркун, десь на галявині співають дівчата—і все це, як якась дитяча казка. Мислі мені п'яні і починаю засипати. І тоді приходить мені думка, що мої старосвітські друзі просто туман фантастики, що вони зовсім не живі люде, що це тіло справжньої людини.

— Егго?—Знову запитую себе.—Виходить, що мій відпочинок—це інше, як порожнє і мертво місце в моєму коротенькому житті?

Але і тепер я не найду відповіді. Мислі мені зовсім зів'яли. Вони шарудять солома—очевидно кошени блукає по хаті. Крізь сон я бачу тик зоряного неба і лежачі силуети моїх старосвітських друзів...

... Але на світанку я підводжуся бадьорий і веселий і з надією дивлюся на бабуся й Зідула.

— Ну, Нелі, сьогодні пополюємо на славу—кажу я ірландці і ми йдемо за дідом. Нас випроважав, як і завжди, наша мила бабуся. Тоді вранці півні і стихають парубочі вигуки.

Зітхає півтемрява. Ми довго йдемо вуличками. Зідула пахтить ароматом і мовчить. Нас обминають хатки, повітки. Де-не-де знову жевріють каганці. Нарешті ми виходимо в степ, і тоді перед нами блищить матове срібло лиману. Ми вже на лимані. За кілька хвилин я буду з Нелі різати човном поверхню комишоватих вод.

— А ранок добрий!—каже Зідула.—Качки підуть зі сходу.]

Тоді десь уже розривається постріл, і луна б'ється на озера. Ми починаємо корюємо крок. Свіжий вітерець ласкає наші обличчя. Нарешті під нами забулькала. Мій старосвітський друг передає мені весло, кладе на соломі, і за хвилину я на воді.

Десь просвітлилися чирята. Десь закричав кулик. Нелі тихо заперечує. Тоді я глибоко, на всі легені, зітхаю і починаю свою напівфантастичну путь...

З'їзд членів Асоціації Революційного Мистецтва України

помирить нас.

Сонце вже лежить на горизонті грандіозною червоною трояндою і збирається на ночівлю. По стелі метушаться маленькі вітерці. З далекого села зрідка долітають парубочі і дівочі вигуки.

— Бац! Бац!—чую я навкруги.

Потім сонце ховається, і тільки ледве помітний слід його залишається на заході. Я ще кілька разів „промазав“, але я вже не бачу очей моєї Нелі, і до того ж на ягдаші мені висить двох чирят. І потім я давно вже не стану за перельотом—я слухаю степ. Постріли рідкують і, нерешті, їх не чути. Перельот скінчився. Наді мною стоїть зоряне небо, і десь блимають степові огні.

— Нелі!—кличу я суку, і ми поволі йдемо до лиману—туди, де нас зустріне бабуся і її пахуча вечера.

Дві версти ми проходимо скоро. От уже ми дійшли оселі і бредемо по глухій вулиці. Гавкають собаки, по хатах жевріють каганці. Ми обминаємо старовинну козацьку церкву. Десь кахикають парубки і верещать під повітками дівчата.

Нарешті ми бачимо хату наших старосвітських друзів. Біля хвіртки нас зустрічає дідусь Зідул.

— Здрастуйте!—каже він.—З качками вас... Чи може не пощастило?

Я передаю йому двох чирят. Але він хитає головою і скаржить: раніш, бувало, як зробиш один постріл—то й десять качок, а тепер тільки порох переводиш. Це—традиційна зустріч, і я на неї, як і завжди—„підтакую“.

Тоді ми йдемо до хати, і на порозі нас зустрічає бубуся. В хаті пахне смачним борщем. Я виймаю з ягдашу фляжку з горілкою, і ми сідаємо вечеряти. Зідул інформує мене, як стоїть справа в лиманськими озерами. Завжди буває так, що „вчора“ було страшенно багато дичини, а сьогодні „щось“ мало. Тоді я питаю, скількиж Зідул „вчора взяв“? Він зітхає й каже:

— Та одного поганенького куличка.

— В чому ж справа?—питаю я.

А справа, бачите, в тому, що йому вже пере- стали очі служити. З такими очима, мовляв, багато не вб'єш. Потім він розповідає мені кілька мисливських анекдотів. Ці анекдоти я чую вже в сотий раз, але я їх вислухав і тепер з охотою. Зідул завжди розповідає їх, як правду, і мені хочеться йому вірити. Мені так хочеться вірити, що я нарешті й вірю.

— Цеж така наївна брехня, і стільки в ній наївної дитячої правди,—думаю я парадоксами.

Нарешті фляжка моя порожня. До мене тис- неться Нелі, і я їй даю два шматочки м'яса. Вона з подякою дивиться на мене і лягає біля моїх ніг.

На дзвіниці дзвонар б'є одинадцять. Тоді ба- буся вносить в кімнату солому, і я лягаю на ній. Завтра, ледве засіріє, Зідул підійде до мене і ска- же підводитись. Ми заберемо рушницю і помандру-

забулькало. Мій старосвітський друг передав мені весло, кладе в солому, і за хвилину я на воді.

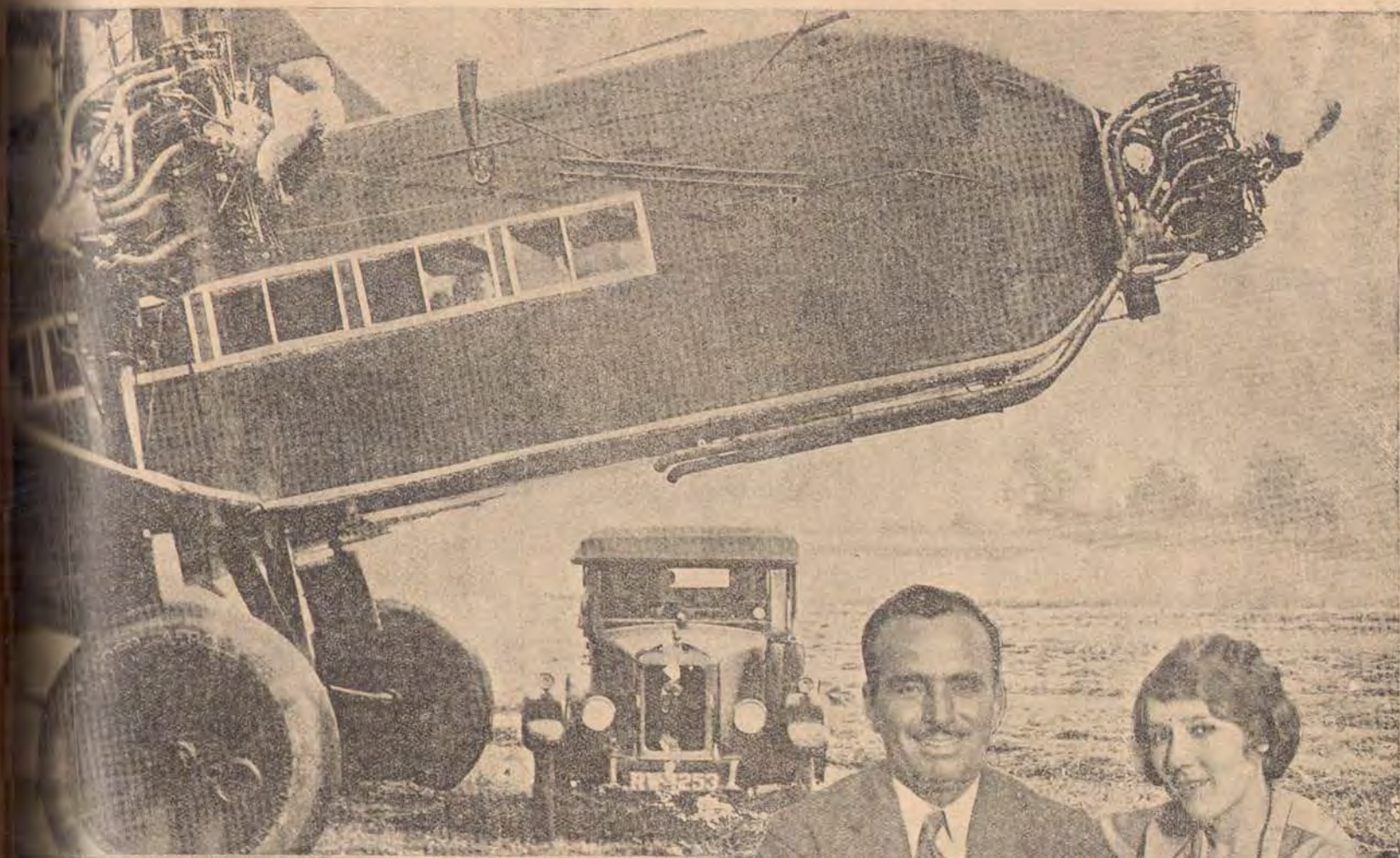
Десь просвітіли чирята. Десь закричав кулик. Нелі тихо зашеп- Тоді я глибоко, на всі легені, зітхаю і починаю свою напівфанта- стичну путь...

З'їзд членів Асоціації Революційного Мистецтва України

В липні місяці в Харкові відбувся Перший Всеукраїнський З'їзд Асоціації Революційного Мистецтва України (АРМУ). За майже рік організаційної роботи було охоплено цілу Україну. Філії АРМУ в у Києві, Одесі, Харкові, Катеринославі, Артемівську, Стадіно. АРМУ робить велике для організації активних митців образотворчого мистецтва для розрішення актуальних завдань радянської культури й мистецького будівництва. На знімковій групі новообраного ЦБ АРМУ та членів організації: 1. Врона І. І., голова ЦБ (Київ); 2. проф. Таран, заступник голови ЦБ (Київ); 3. Салляр В., генеральний секретар Асоціації (Межигір'я); 4. проф. Фроерман, член ЦБ (Одеса); 5. проф. Кратко, чл. АРМУ, скарбник (Київ); 6. т. Рабинович, член ЦБ, (Одеса); 7. т. Рвзнік, чл. ЦБ (Дніпропетровське); 8. т. Довженко, секретар Одеської філії АРМУ, 9. т. Довгаль, чл. АРМУ (Харків); 10. т. Падалка, чл. АРМУ (Харків); 11. т. Прохоров, чл. АРМУ (Харків); 12. т. Янушевський, чл. АРМУ (Київ).

ВСЕСВІТНЯ ІЛЮСТРАЦІЯ

У горі — новий величезний комерційний аероплан в Англії. Можна собі уявити, який завбільшки цей торговельний аероплан, коли порівняти його з машиною й автомобіль під ним. Крім своєї величезності цей повітряний аероплан, що буде перевозити двадцять пасажирів з багажом, цікавий ще тим, що він має трійні машини.

Праворуч Дуглас Фербенк і Мері Пікфорд, американські кіно-артисти

Угорі — новий величезний комерційний аероплан в Англії. Можна собі, який завбільшки цей торговельний аероплан, коли порівняти машину й автомобіль під ним. Крім своєї величезности цей повітряний гігант, що буде перевозити двадцять пасажирів з багажом, цікавий ще тим, він має трійні машини.

Праворуч Дуглас Фербенкс і Мері Пікфорд, американські кіно-артисти, які вьшому світу, що в кінці липня відвідали С. Р. С. Р.

Лівау праворуч — генеральний секретар федерації шахтарів Марсель (праворуч), та скарбник федерації Жан Баннет Дюпіле обмірковують питання одержані ними з Англії відносно страйку гірників у Англії.

Віфред Фрайдей з Лос-Анжелосу носить, як показано, окуляри, що їх колись тисячу років тому носив хінський мандарин. Це частина славної колекції д-ра С. Була (з Каліфорнії) — єдиної в цілм світі колекції окулярів та шкляних приладдів для очей. Де-які з окулярів походять з часів старого Єгипту.

Нарис М. Ірчана.

Канада—це величезна країна, що висушена найбільш на північ в американському півострові. Її територія йде так далеко на північ, доки тільки існує суходіл. Величиною своєю доводить Канада рів-

Канадські лани.

ня і праця та невгаваючі мрії про поворот до рідного краю.

Але, дякуючи тяжкому положенню українських робітників і фермерів Канади за останніх 8 років злінилася українська класова організація і поширилась класова свідомість мас. І дякуючи теж розважному й тактичному прововоду, українське робітництво й фермерство в Канаді є сьогодні йнакраще зорганізованого членом українського працюючого народу, як на американській землі, так і в Європі. Винятком, звичайно, Радянської України. Десятки власних освітніх будинків, своїх робітничо-фермерська преса, сотні драматичних й співочих гуртків, оркестрів, біографік і т. і.—все це збудовано впертою працею і тяжко зароблені центи робітництва й фермерства. Через сильний, класовий (більшовицький) рух, українці звернули на себе увагу і дуже часто атакує їх буржуазна преса. А не треба забувати, що українці є третьою що до чисельности нацією в Канаді (перша англійці, другі французи).

Культурним центром канадських українців є місто Вініпег в провінції Манітоба. У Вініпезі знаходяться редакції всіх українських газет та центральні установи українських робітничо-фермерських організацій.

Українське робітництво й фермерство в Канаді з великою увагою слідкує за розвитком нового

розсипалось в українських фермерів. Роблять рін за воли, а ще жих, на північ пшеницю, а агент вже на Реквізує за бор заплатить ферме три роки його прогана сім'єю, а фар дають. І дов праця пропада

Небагато вав би україн фермерів в Кана кількох сотень що живуть в таких достатках ристуються плод своєї праці. Це одиниці. Та найбільш українські фермери провінції Манітоба осіли на камі землях близько Обірвана діво, горблені, закур батьки і сумне во. Від ранку до з року на рік—

Нарис М. Ірчана.

Канада—це величезна країна, що висунена найбільш на північ в американському півострові. Її територія йде так далеко на північ, доки тільки існує суходіл. Величиною свого простору Канада рівняється величині Європи, або в 31 разів більшою від сполученого королівства Великої Британії. Найбільш висунена частина канадського суходолу на півночі лежить на тій ширині, що північна Норвегія, а південна частина Канади на тій ширині, що північна Іспанія й Італія.

Широко розвинене хліборобство ведеться наймодернішим способом. Звичайно, далеко відстали українські переселенці, які здебільшого живуть в Канаді в таких же злиднях, як колись в рідному краю. Найбільше продукує Канада пшеницю, з якою тільки в останніх роках почала кункурувати на світовому ринку радянська пшениця. Канада—далекій, північний суходіл Америки, цікава для нас тим, що стала вона другою батьківщиною сотням тисяч українських робітників і селян.

В цій далекій північній країні, суходіл якої сягає підбігунових просторів, живе приблизно 400 тисяч українських робітників і фермерів, переважно виходців з Галичини та Буковини.

Кидали рідний край, вузькі загони землі і їхали за море в нову обіцяну землю—Канаду, в якій думали найти щастя й добробут. Їхали ще тоді, коли Канада була не тільки мало зеселена, але й не мала багато залізниць. І мандрували піхтурою вибирали землю і осідали. Власне не землю, а старі ліси, які корчували під ріллю ціле своє життя, ще й дітям та внукам залишали. І жили в злиднях чи не гірших, як в рідному краю.

Проїшли довгі роки. Одиниці розбагатіли, ма-са все ще в злиднях. Бідували батьки, бідують й діти. Дрібними хатками по широких преріях Канади

Канадські лани.

ця і праця та невгаваючі мрії про поворот до рідного краю.

Але, дякуючи тяжкому положенню українських робітників і фермерів за останніх 8 років злічилися українські класові організації і поширилась свідомість мас. І дякуючи теж розважному й тактичному прововоді, українське робітництво й фермерство в Канаді є сьогодні йнайкраще зорганізованомою українського працюючого народу, як на американській землі, так і в Європі.

Винятком, звичайно, Радянської України. Десятки власних освітніх будинків, сотні робітничо-фермерська преса, сотні драматичних й співочих гуртків, оркестрів, театрів, музеїв і т. і.,—все це збудовано впертою працею і тяжко зароблені центи робітництва й фермерства. Це величезний, різ рез сильний, класовий (більшовицький) рух, який повернув на себе увагу і дуже часто атакує й буржуазна преса. А не треба забувати, що українська діаспора в Канаді є третьою що до чисельности нацією в Канаді (після англійці, другі французи).

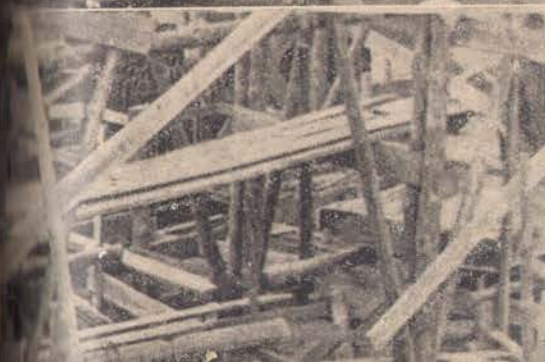
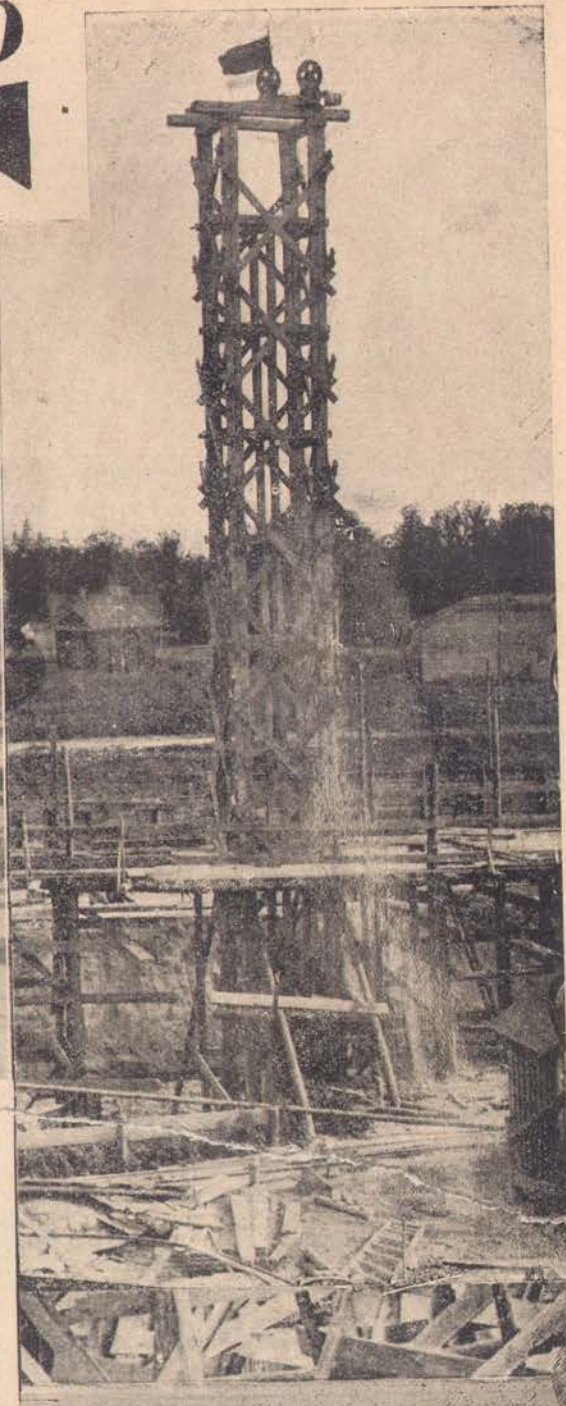
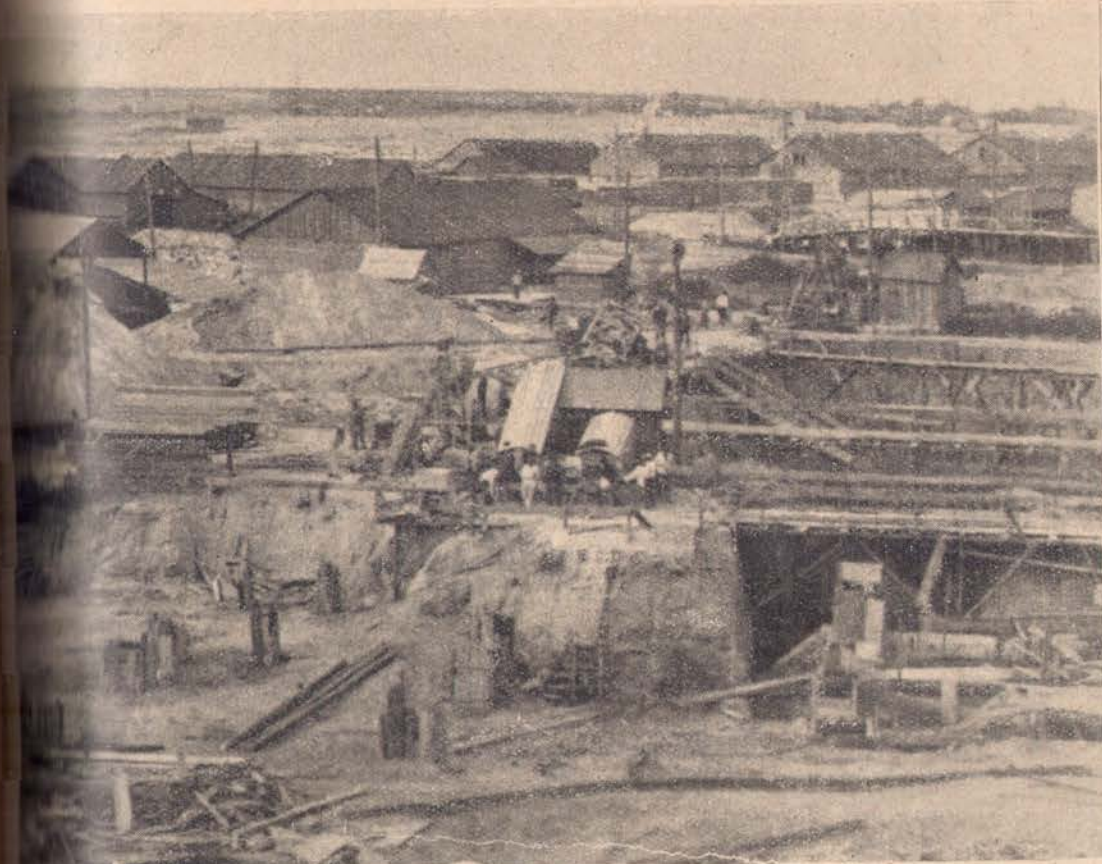
Культурним центром канадських українців є місто Вініпег в провінції Манітоба. У Вініпегі знаходяться редакції всіх українських газет та центральні установи українських робітничо-фермерських організацій.

Українське робітництво й фермерство в Канаді з великою увагою слідкує за розвитком нового соціалізму на Радянській Україні і в цілому Радянському Союзі і гордиться та радіє всіми здобутками радянського суспільства.

Угорі—Українські фермери на польових роботах. В овалі—Діти українських переселенців. Нижче—Дрібними хатками по широких преріях Канади розкинулись оселі українських фермерів.

НАШЕ БУДІВНИЦТВО

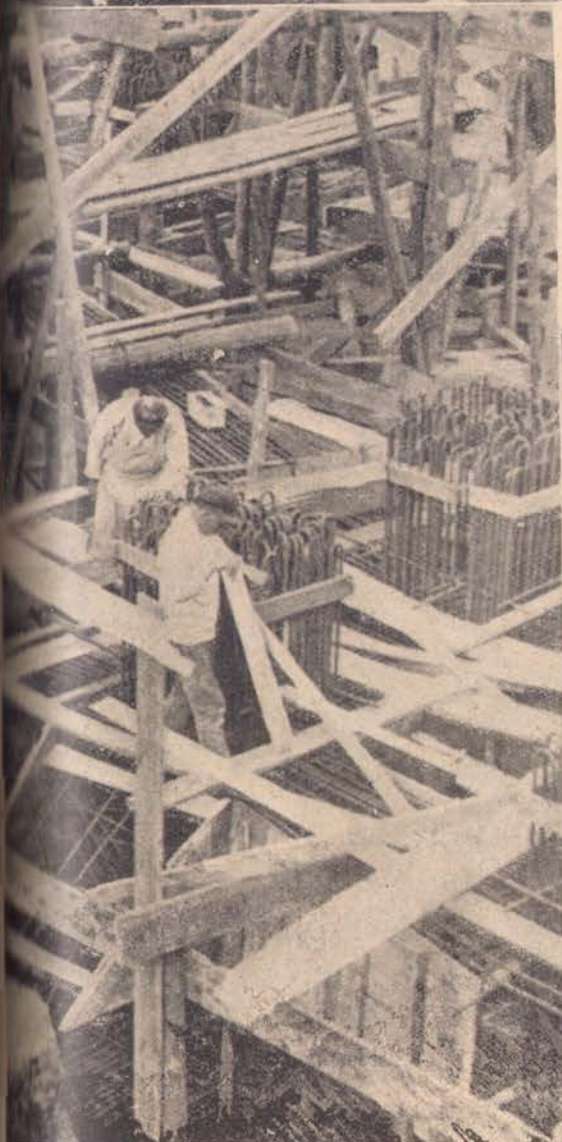
Харків буде нові будівлі, Харків відбудується. Виростає новий величезний будинок трестів. Виростає там, де раніше росли бур'яни і спадали кручами яри.

Поглиблюються річки, виправляються береги цих річок—столиця відбудується.

Харків буде нові будівлі, Харків відбудується. Виростає новий величезний будинок трестів. Виростає там, де раніше росли бур'яни і спадали кручами яри.

Поглиблюються річки, виправляються береги цих річок—столиця відбудується.

Угорі—загальний вигляд на будівлю трестівського будинку. По боках—окремі моменти будівельної роботи. Внизу—робота на р. Лопані. Землечерпалка. Ріку очищають від намулу й поглиблюють

ПОНАД КАРПАТАМИ

Нарис. Л. К.

Ми мало знаємо Карпати. А тим часом не слід забувати, що їх треба знати. То ж єдиний закуток нашої землі, де збереглися у всій своїй красі й силі прадавні звичаї вільної людини. Тому й зрозуміло, чому саме Гуцульщина вабила до себе таких мистців та знавців нашого слова, як—Михайло Коцюбинський, Гнат Хоткевич, Марк Черемшина та Володимир Гнатюк. Мало того, знаємо, як вабили вони також ще й чужинців. Досить буде згадати тут такого польського письменника, як Владислав Оркан, або німецького—Франціоза, що стали славними виключно своїми „карпатськими“ творами. Кажучи просто, Карпати,—невичерпане джерело творчості, яке довго ще буде „країною мрій“ для багатьох поетів, як-то було й для Миколи Гоголя, що дав на його тлі такий чудовий прикінцевий образ своєї легендарної „Страшної помсти“.

Та мало казковості, бо Карпати з давних-давен славляться ще й своїми

кліматичними місцевостями, де тепер постали цілі літнічі селища, які з ранньої весни й до пізньої осені повнісенькі всякого народу.

Головніші з них: Косів, Кути, Татарів, Ворохта, Жабя, Діра Ямня й Яремче, що порозляглися на мальовничих берегах Прута, Сморича та Чорного Черемоша, під захистом таких чудових гір, як Макивка та Чорногора, що справді більше нагадують казку, ніж дійсність.

Тут, як гуцульська „коломийка“, зримувалися мотиви місцевій біди й чужій роскоші, що сиплючи грішми, приїздить сюди „поправляти здоров'я“. Ця чужа роскош, переважає, всякі пани з Варшави та їх приятелі з „багатого“ Брислава, які в дугуючи, змагаються між собою набиванням ціни такому, чинішому „пансіону“ чим остаточно зачинили їх двері

Одначе, як воно не є, а, проте, ніхто з цієї інтелігенції не вигадав від того, щоб який місяць не пожити хоч би й навіть у Косові, звідки „пішаком“ можна дістатися до ще заглибленішого Куту, й досі старанно переходять за образами старі австрійські корони ніхто не хоче знати, що то таке Польща.

Інакше робить молодь, яка, звичайно, діставшись до підгірних ринкова, дружніми гуртками „мандрів“ до гоміної своїми літніми місцями Ворохти, звідки—справжньою гірською дорогою—йдуть уже до якого серця Гуцулії—села Жаб'яго, яке мало того, що „стало скільки велике“, а ще й багате своїми казками та переказами й не тут живе такий „мудрий Гуцул“, як Петро Шикерик-Доників, що „сезників, як свої п'ять пальців знає“.

Відпочивши трохи у Жаб'юму та намілувавшись його чудовими видами, можна йти далі в гори, ген аж на Чорногору, з вершка якої полонини мріють“...

Крім Чорногори, в ще й Макивка, що ціла („як в“) вкрита мальовничими сиренькими хрестиками. Звідки власне весною 1915 року галицькі стрільці вперше намагалися йти „на золотий Київ“ і звідки, як і розпочався великий відступ російської царської армії. Тепер тут один хрест, та ще безліч людських черепів у провалах, що їх знає у мішки бідні студенти—медики, перепродуючи потім по 50 польських грошей шпугу своїм багатим „колегам“, але й тут, згадуючи минуле, дивитися у майбутнє.

Про це майбутнє говорить молодь у своїх наметах на березі Шибеного, де нби-то відпочиваючи, обговорює свої болючі справи, а в справу визволення з ярма польського панування, через що саме шпуг не зможе доноу атися—де зростає справжня небезпека.

Натомість—поети люблять Говерлю. Говерля—найвищий шпуг в патський, що пронизує хмара й дає притулок беркутам (гірським орлам). І коли видряпатися на вершок Говерлі, то можна побачити галицьку гір'я і угорську долину, що може зачарувати навіть не поета. Говерля має своїх співців.

Письменники й учені, завдання яких—спостерігати все, змінюють шпуг і йдуть геть від Говерлі. Вони мандрують до чудової Дори, там на який час затримуються і, милуючись прегарним Прутом, чекають поїзда в Яремча.

Щоб знати, що таке Яремче, слід сказати, що це одна з країн патських кліматичних місцевостей, де тепер (на жаль) засіли одні варшавські „гості“.

Поїзд летить буїною стрілою через чудо інженерної техніки—символний владук понад Прутом, що навіть не хочеться вірити, ніби ця залізнична плетінка може витримати будь-яку вагу, але, одначе, все це серед густих ялин та смерек, що з обох боків щільно обгортають залізничну колію. Між тими ялинами та смереками раз-у-раз вириваються скелі. Одна з них—величезська, та ще й з хрестом! То „камінь Довбуша“, славного гуцульського опришка, що може був за прототипа Франціозового Тараса Бараболо в його „боротьбі

Чорногора зимою

Камінь Довбуша

Інакше кажучи, українській трудовій інтелігенції нема місця там, де розсілися варшавські політики та бориславські нафтарі. Гуцули, що в їхніх хатах можна було знайти якийсь притулок, тепер скаржаться на те, що за свою „гостинність“ мусять ще й доплачувати, бо польські державні податки перевищують усякі заробітки.

ківка та Чорногора, що справді більше нагадують казку, ніж дійсність.

Тут, як гуцульська „коломийка“, зримувалися мотиви місцевої бідноти й чужої роскоші, що сиплючи грішми, приїздить сюди „поправляти здоров'я“. Ця чужа роскош, переважно, всякі пани з Варшави та їх приятелі з „багатого“ Борислава, які нудьгуючи, змагаються між собою набиванням ціни такому, чи іншому „панс.онові“, чим остаточно зачинили їх двері для таких жебраків, як усякі „пани редактори“ зі Львова.

Письменики й учені, завдання яких—спостерігати все, змінюються і йдуть геть від Говерлі. Вони мандрюють до чудової Дори, там на час затримуються і, милуючись прегарним Прутом, чекають поїзда Яремча.

Щоб знати, що таке Яремче, слід сказати, що це одна з кращих гірських кліматичних місцевостей, де тепер (на жаль) засіли одні варшавські „гості“.

Поїзд летить буйною стрілою через чудо інженерної техніки—свинний віадук понад Прутом, що навіть не хочеться вірити, ніби це залізна плетінка може витримати будь-яку вагу, але, однак, все це серед густих ялин та смерек, що з обох боків щільно обгортають залізничну колію. Між тими ялинами та смереками раз-у-раз вириваються скелі. Одна з них—велетенська, та ще й з хрестом! То „камінь Довбуша“, славного гуцульського опришка, що може був за прототипа Франціозового Тараса Барабоді в його „боротьбі за право“.

Раптом поїзд влітає у тем-

Гуцульські діти

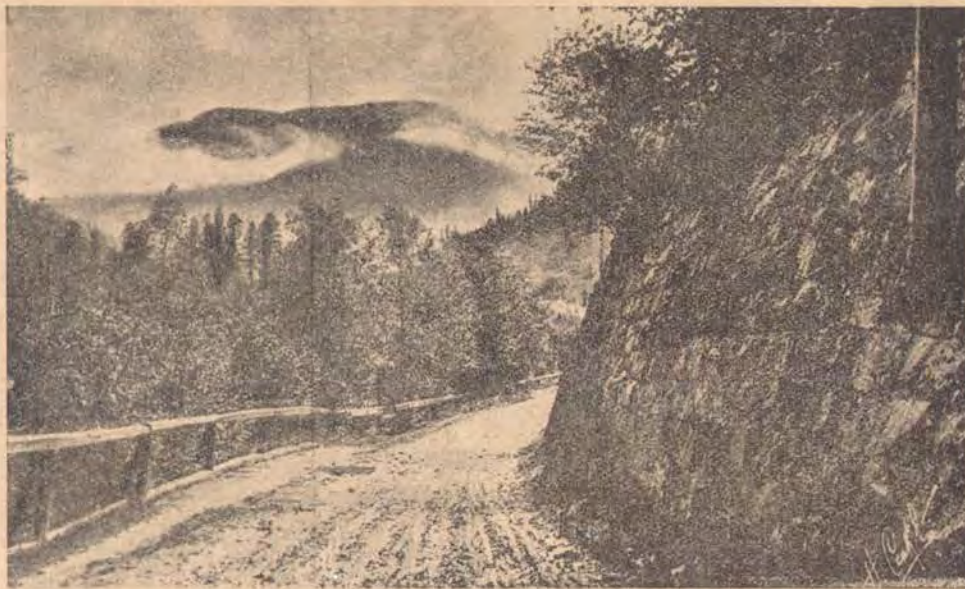
*) Петро Шикерик-Донік, зовсім не традиційний „чарівник“, а досить розвинений „газда“, який запопадливо працює на полі гуцульського фольклору і є один із кращих кореспондентів Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові.

Косів—краввид

крізь густолісті нетрі, що наче прадавні проліси, облягли гори й скелі. Десь далеко чути характерне цокотання дерев'яних балабончиків гуцульського отар, але чи варто їх слухати, коли так дивно звучить у кущах незмінна «мійка» якоїсь пастушки:

„Ходи милай данцювати,
Данцюймо обое,
Найся наші воріженьки
Розпукнуть обое“...

Дорога до Татарова

ну прірву пів кілометрового тунелю і, вилетівши з нього, летить прямісінько до чудової Ямни, що наче у вінку, розляглася у низці зелених гір. Тут можна висісти, бо поїзд летить далі, до угорського (тепер — чесько-словацького) кордону.

Лишається піти, вузькими стежками до комор Довбуша.

Коли ж співають „дегіні“, що „глянуть маржину“, то вони проведуть до казкових комор Довбуша. Про Довбуша в багата писана література у польській та німецькій мові, але все таки вона не може зрівнятися з тією силою пісень казок та переказів, що знає про нього кожне гуцульське село. — „Комори Довбуша“ це природні печери у скелях, де ніби-то пореховується те все добро, що він стягав з панів та „царських людей“, щоб потім роздати його покривденому народові.

Ось наче стіг сіна величезна скеля, що мр'є на варті над озером Шибеним. Далі — кордон і закарпатська Україна. Там десь Угорська долина й Мукач, Аж туди ляже Кордон новий Радянської Галичини.

ну прірву пів кіло-
метрового тунелю
і, вилетівши з нього,
летить прямі-
сенько до чудової
Ямни, що наче у
вінку, розляглася
у низці зелених гір.
Тут можна висісти,
бо поїзд летить далі,
до угорського (те-
пер — чесько-сло-
вацького) кордону.

Косів—краєвид

крів густолісті нетрі, що наче прадавні проліси, облягли гори й ске-
ли. Десь далеко чути характерне цокотання дерев'яних балабончиків гуцуль-
ського стар, але чи варто їх слухати, коли так дивно згучить у кущах незмінна
«шпінника» якоїсь пастушки:

„Ходи милий ланцювати,
Данцюймо обоє,
Найся наші воріженьки
Розпукнуть обоє“...

Лишається піти,
вузькими стежи-

Коди ж співають „леїни“, що „глядають маржину“, то вони проведуть до
казкові комор Довбуша. Про Довбуша в багата писана література у польській
та німецькій мові, але все таки вона не може зрівнятися з тією силою пісень
казок та переказів, що знає про нього кожне гуцульське село.— „Комори Дов-
буша“ це природні печери у скелях, де ніби-то пореховується те все добро, що
він стягав з панів та „дісарських людей“, щоб потім роздати його пок-
ривженому народові.

Ось наче стіг
сіна величезна
скеля, що мр'є
на варті над озе-
ром Шибеним.
Далі — кордон і
закарпатська
Україна. Там
десь Угорська
долина й Мукач,
Аж туди ляже
Кордон новий
Ралянської Га-
лячини.

Гуцули дроворуби

На базарі в Ужгороді

ЛЮБИСТОК

Спід вій—блакитна тінь, ознака нестемени а,
Й рожевий слід на грудях де-не-де,
А він встромив вже ногу у стремени
А кінч баский вже гривою пряде.

Лишалася сама, коханка безіменна,
І дивиться на путь, де курява паде.
Одного вечора, як праця цілоденна
Кінчиться геть, дитину приведе.

Та прокричить недовго немовля,
І лиш в садку, де скопана земля,
Розквітне рута й проросте любисток.

Вона ж сапатиме поля
И сама не знає, відкіля,
Від кого цілий день чекає тайних звісток.

Микола Бажан

Оповідання ПЕТРА ПАНЧА.

Наступ мав бути на Обренчів ліс, звідкіль лазили до нас турки й галичане міняти кулемети на хліб.

Піхота, узнавши, що за нашими шанцями росташувалось до 300 гармат, радісно потирали руки, але в наступ іти не погодилися. Два тижні сенатор Соколов і главком Керенський, збираючи сили, намовляли полки до наступу. Солдати, лагідно вслухаючись, переломили троє ребер Соколову і віконець зовсім покинули шанці. На їх місце пригнали Фінляндську дивізію й видали остаточного наказу „15 червня розпочати артилерійську підготовку“.

Нашій дванадцятидюймовій батареї, системи Вікерса, було доручено „знищити всі кулеметні гнізда ворога і на 60 саж. фронті зрівняти з землею 3 лінії шанців“. На фотографії з аероплану ця ділянка прозивалася за свою форму „пальцями“. На ній було 5 ходів сполуки і всі вони бігли назад до смуги лісу, за яким через балку, як лисина на черепі, виділялась із одним деревом галаява. Ще дальше десь стояла одна легка батарея, а за нею день-у-день, як всевидяче око, висіла німецька „ковбаса“.

Це мусили бути перші „бойові хрестини“ для батареї й офіцери помітно хвилювались.

Один лише поручик Абутидзе вдавав із себе цілком спокійного, наобридаючи оповіданнями про хоробрість своєї нації.

— Хто ж піде на передовий пункт?—варешті запитав комаандир, коли було розібрано дислокацію.

Передовий пункт містився біля піхотних шанців і спостерегая мусив під обстрілом ворога. Всі надійно зиркнувши на Абутидзе, мовчки потупили очі.

— Ну, панове,—знову запитав командир,—може кинемо жеребки? Перед запевняю, що „кляквa“*) за це забезпечена.

Крім командира всі були молодими підпоручниками і до цього не вважались у запіллi без бою. Особливо Абутидзе, що фатально вірив у щасливу зізду. Пробував навіть стрілятися й наган дав двічі осічку, поручником Абутидзе встановилась після цього репутація хороброго гравця який легко джигитує з життям.

— Тобі йти Абутидзе,—сказав другий поручник, полотніючи від того що жеребок може припасти й йому.—Ти ж нудишся, що від тебе тікає смерть, ну й попробуй!

Абутидзе не підводячи від землі очей покрутив головою:

— Можуть подумати, що я хочу поперед всіх вихопити „кляквa“.

А страх для мене не знайомий.

— Ніхто не подумав... Будь ласка!

— Ні, панове, давайте жеребки.

Поручники злісно роземіялись і зробили чотири чистих, а на одній написали: „Анна 3 степені“.

Почали тягти з кашкета по алфавіту з кінця.

Білих клаптиків не розгортали, доки Абутидзе не потяг останнього й підержав жеребок одну хвилину і не подивившись кинув назад у кашкет.

— Можете не дивитись, піду я на передовий пункт!

Схвилювані поручники все ж таки обережно розгорнули свої жеребки. У всіх на руках вийшли чисті клаптики паперу. Абутидзе зблід і, щоб не дати цього помітити, відсунувся в тінь.

Що залишилося від дирижабля „Норвегія“

Провідники Амундсенівської експедиції до початку своєї багатой наслідками подорожи до бігуна знали, що вони можуть втратити воздушний корабель, тому вони йшли на передовий пункт, щоб переконатися, що він дійсно є.

Салдати, лагідно вслухаючись, переломили трое ребер Соколову і вкінці зовсім покинули шанці. На їх місце пригнали Фінляндську дивізію й видали остаточного наказу „15 червня розпочати артилерійську підготовку“.

Нашій дванадцятидодіймовій батареї, системи Вікерса, було доручено „знищити всі кулеметні гнізда ворога і на 60 саж. фронту зрівняти з землею 3 лінії шанців“. На фотографії з аероплану ця дільниця прозивалася за свою форму „пальцями“. На ній було 5 ходів сподуки і всі вони бігли назад до смуги лісу, за яким через балку, як лисина на черепі, виділялась із одним деревом галява. Ще далше десь стояла одна легка батарея, а за нею день-у-день, як всевидяче око, висіла німецька „ковбаса“.

Це мусили бути перші „бойові хрестини“ для батареї й офіцери помітно хвилювались.

Один лише поручик Абутидзе вдавав із себе цілком спокійного, наобридаючи оповіданнями про хоробрість своєї нації.

— Хто ж піде на передовий пункт?—нарешті запитав командир, коли було розібрано дислокацію.

Що залишилося від дирижабля „Норвегія“

Провідники Амундсенівської експедиції до початку своєї багатой наслідками подорожі до бігуна знали, що вони можуть втратити воздушний корабель, тому вони й не пробували приставати до землі на бігуні, хоч це мало велику вагу для них. Для екіпажа „Норвегія“ було найголовніше перерізати країну між бігуном та Аляскою. Італійській воздушний корабель, збудований полковником Нобіле по напівнерухомій системі, то б то з залізним кілем, добре справився з туманом і віхолою. Пристали до землі коло Теллера, на північ від Номе, біля Аляски. Спочатку все йшло добре. Аж порив вітру кинув корабель на бік і він вдарився так, що залізний кіл і стерно сплющилися і нічого не зоставалося, як покинути зруйнований корабель.

Угорі—експедиція Амундсена після прибуття на Аляску (Амундсен—ліворуч). Нижче—рештки дирижабля „Норвегія“ після спуску

Крім командири всі були молодими підпоручниками і до цього ніколи не валились у запідлі без бою. Особливо Абутидзе, що фатально вірив у свою щасливу звізду. Пробирав навіть стріляється й наган дав двічі осібно поручником Абутидзе встановилась після цього репутація хороброго героя, який легко джигитує з життям.

— Тобі йти Абутидзе,—сказав другий поручник, полотніючи від злості, що жеребок може припасти й йому.—Ти ж нудишся, що від тебе тікає снаряди й попробуй!

Абутидзе не підводячи від землі очей покрутив головою:

— Можуть подумати, що я хочу поперед всіх вихопити „Анна 3“.

— Ніхто не подумає... Будь ласка!

— Ні, панове, давайте жеребки.

Поручники злісно роземіялись і зробили чотири чистих, а на одній написали: „Анна 3 степені“.

Почали тягти з кашкета по алфавіту з кінця.

Білих клаптиків не розгортали, доки Абутидзе не потяг останнього. Він подержав жеребок одну хвилину і не подивившись кинув назад у кашкет.

— Можете не дивитись, піду я на передовий пункт!

Схвильовані поручники все ж таки обернулися й розгорнули свої жеребки. У всіх на руках були чисті клаптики паперу. Абутидзе зблід і, швидко дати цього помітити, відсунувся в тінь.

Підготовка мусила початись о п'ятій ранку, на передовий пункт треба було пробратись до сходу сонця. Перед батареєю лежала довга долина вся, як павутинням, заснована телефонними дротами. Вони повзали по землі й тяглися панічно по вишках, заставляючи часто пригинати до невої гриви голову, щоб не зависнути в повітрі. Німці знали про цю долину й щоночі рвали дроти хемічними набоями, що після них довго не було почати поладження. За долиною по темною масою стояв ліс, через який вела стежка до передових позицій. До самого узлісся мусило йти на коні, а потім уже по ходах об'єднання пішки пробирались у шанці.

Підпоручник Абутидзе вірив у свою щасливу звізду й не боявся за кінець, але коли уявив, що боці червоний темляк, заснути ніяк не міг. До нагорода буде „Володимир 4 степ“. Значить, тометственное дворянство“. Він пригадав свого батька, що правив десь у далекій Абхазії за дядка і нестерпяче будить свого джуру:

— Сідлай коні, Петренко.

— Темно ще, пане поручнику, а в долині, мабуть, рвуться хемічні.

— А, ти труса святкуєш?

— Я не боюся, пане поручнику, тільки боюся у газу не впертись.

— То тобі вчувається. Ну, протигази надінь Дурниця... Сідлай.

— Гаразд.

Сівши на коня Абутидзе взяв у руку червоний темляк від шаблі, з посмішкою ростер його між пальцями й замріяно поїхав повз свої батареї. Салдати ще не спали і з потайним лихтарем успішно перекочували, мов туші кабанів, 22-х снарядів до воротів,

*) Анна 3 степені. До цього додавався червоний темляк.

Абутидзе поминув ще з десяток батарей і всюди нервово готувалися першого по революції наступу. Потім батареї зосталися позаду й він опинився в глибокій, як могила, долині. Чорна, мов його вороний кінь, ніч уперлася темносиніми крилами в пощерблені віття долини й мінливо миготіла там. Вони нагадали Абутидзеві, що тепер на його погонах прибавиться одна зірка, бо чин поручника, рахуй, забезпеченим.

Солодкі його мрії порушив чистий і методичний посвист десь високо над головою. Він прислухався: далеко позаду поміж гір грюкали, як грім артилерії. Там була база артилерійських набоїв і німці, щодня обстрілювали її з дванадцятої до першої години. Абутидзе пригадав, що в такий час артилерія часто й долину. Намацав з боку протигаз і прислухався. Свист літав вгору, але в темній долині, як у забутій штольні, було до моторошного тихо. Де-не-де з темряви блискав вищиреним вовчим оком червоний світло. Абутидзе знав, що то телефоністи з сірниками поспішно ладять телефонний зв'язок. За лісом над шанцями миготіли блискавиці й немов шарування блишаними жаровнями. Він хотів підігнати коня, але враз ж зачипився за верхом кашкету. Рукою намацав над головою колючий дріт, замість шпильки, і заісно видався:

Ну не сволочі. Мало очей не вирвав. А була ж заборона.

Донеслося знову їхати кроком.

Коні трівожно прислухалися, прискакали й прями вухами на кожний звук, що родила в долині темрява.

А вчора тут піймали німецьку розвідку, — несподівано сказав мовчазний солдат.

Ну й нехай — відповідь Абутидзе й здивувався, що в нього дрижками тремтало тіло.

Десь близько на землі щось шарахнуло в бік. Абутидзе хотів крикнути: "там", але йому зробилось страшно видати себе голосом. Він зібрав сили. Дріжки частіше посипались поза френчем. Зціпив губи й відчув як вишайомий присмак солодкого хлороформу. Це йому знов нагадало, що німці скоро почнуть обстрілювати долину хемічними снарядами. І відчув, що не можна було знати, де впаде перший стріл (можливо й під ноги), коли напружилось усе тіло, намагаючись бути готовим спастись що хвилі.

Американські пожежні команди

Тов. Менжинський

Призначений ЦВК СРСР головою Об'єднаного Політичного Управління СРСР, замість помершого тов. Ф. Е. Дзержинського

Із-за лісу заторохтів пропелер. Німецький Таубе летів на розвідку. Абутидзе вирішив скоріше добратись до лісу, який насувався густою, що хмара, стіною. Коні охоче вдарили об тверду стежку копитами і в цей же мент спереду наближаючись і кожен мить збільшуючись понеслися на Абутидзе таке знайоме завивання.

Він зачляк. Серце ніби зупинилось. До болі склепив очі й припав голо-

Десь близько на землі щось шарахнуло в бік. Абутидає хотів крикнути: "Там!", але йому зробилось страшно видати себе голосом. Він зібрав сили. Дріжки частіше посипались поза френчем. Зціпив губи й відчув знайомий присмак солодкого хлороформу. Це йому знов нагадало, що скоро почнуть обстрілювати долину хемічними снарядами. І відчув, що не можна було знати, де впаде перший стріл (можливо й під ноги), бо тіло напружилось усе тіло, намагаючись бути готовим спастись що хвили.

Американські пожежні команди

Робота пожежних команд у Бостоні.

Тов. Менжинський

Призначений ЦВК СРСР головою Об'єднаного Політичного Управління СРСР, замість помершого тов. Ф. Е. Дзержинського

Із-за лісу заторохтів пропелер. Німецький Таубе летів на розвідку. Абутидає вирішив скоріше добратись до лісу, який насувався густою, що хмара, стіною. Коні охоче вдарили об тверду стежку копитами і в цей же мент спереду наближаючись і кожен мить збільшуючись понесли на Абутидає таке знайоме завивання.

Він заляк. Серце ніби зупинилось. До боці склепив очі й припав головою до гриви. В одну мить перед ним повисла, як німецька „ковбаса“ на всю долину червона „кдюква“. Вона ніби придавила його до колючої стерні (навіть засвітились у очах каганці) й хотіла розсавити, як груддя. І раптом перекотившись через нього вона луснула. Абутидає відчув, що снаряд десь хлопнувся позаду і напевне з нього шиплять тепер газу. Зі всієї мочі поручник повернув остроги в крутих боках жеребця.

На мент під ним зникла земля, кашкет злетів із голови й Абутидає понісся в темноті. Він чув, як знову на нього з ревом налітає снаряд, але на нього об луку бився бінокль, збоку торохтів об ефес шаблі протигаз, а з другого — скажено витанцьовував термос на планшетці. У вухах свистів вітер і гострі остроги все більше впились у м'ягкі боки жеребця.

Позаду тупотів, десь відставши, Петренко.

Нараз Абутидає почув гостру біль на підборідді. Ніби хто штрикнув його шилом. Біль у мент порізом спутився вниз і став поперк горла й докола шиї.

Він хотів зупинити коня, але біль затиснув йому горло і в той же мент Абутидає відділився від сідла. Знову щось полосонуло порізом по підборіддю. В очах замиготіли червоні плями, потім повисли, ніби краплями крові, схожими на кдюкву і... заступили йому світ.

Кінь Петренка надбіг цього місця, раптом кинувся в бік, ледве втримався джура і, зробивши дугу, знову вибіг на стежку услід за Абутидаєвим конем.

Під лісом джура спіймав жеребця й прибув назад на батарею.

— Пане капітане,— рапортував він командирові,— господин поручник Абутидає не доїхали.

— І не треба,— відповів сидючи біля телефону, командир,— все дво Фінляндські полки відмовились від наступу. А де ж він подівся?

— У долині лежать. Ракети зякалися й об колючий дріт перервали собі горло. Так що й не дихають уже Абутидає.

Нарис П. ЛАЗАРЕВА.

ОПЛЕТЕНИЙ навутиною залізницею, закутий в граніт, стягнутий асфальтовою корою, поринаючи кам'яною величчю й сотнями димарів в небо, де черкають крилами аероплани, тяжко зітхаючи влишнім гуркотом і розсипаючись дериґанням трамваїв, гримно охкаючи горлянками „Лейландів“, розкидаючи промови й пісні пашами гучномовців, весь горячково-метушливий, діловий, розкинувся на багато веретов Харків—столиця України.

Мало що дині в ньому нагадує про старі часи, про патріархальну провінцію минулого століття. Дві-три старі церковки, поганенькі домики на околицях, що доживають свої останні дні та дві слобожанські гармати біля гарного будинку Робітничо-Селянського Парламенту—ось майже все, що лишилося від стародавнього Харкова. І тільки іноді лопата будівника, вривуючись у землю й натикаючись на цегляне склепіння підземного ходу, примушує згадати про військове значіння городка, загубленого в степових просторах, і тільки іноді старожителі, що в них вже смерть за плечима, риючись в пам'ятках минулого, наведуть вам курйозні, анекдотичні риси тогочасного життя.

Хто б міг подумати, що там де нині розкинулися гарні сквери, де землю вкрито гранітом та асфальтом, втопали колись люди.

Але це ще не все—Харкову минулого віку загрожували й інші небезпеки.

Харківчане не могли звикнути держати свою худобу вдома. Обивательська худоба вільно бродила по міських вулицях, перешкоджаючи екіпажам, а іноді й дуже лякала людей. В 1829 р. губернатор примушений був штрафувати, щоб відлучити харківчан кизилів на гризвол ще свою худобу. Крім, корів, коней і свиней по місту бродило дуже багато собак. Їх доводилось ловити навіть тенетами. В 1828 р., як видно з думських журналів

ОПАЛЕННИЙ павутиною залізницю, закутий в граніт, стягнутий асфальтовою корою, поринаючи кам'яною величчю й сотнями димарів в небо, де черкають крилами аероплани, тяжко зітхаючи в лишнім гуркотом і розсипаючись деренчанням трамваїв, grimно охкаючи горлянками „Лейландів“, розкидаючи промови й пісні пащами гучномовців, весь горячково-метушливий, діловий, розкинувся на багато верстов Харків—столиця України.

Мало що нині в ньому нагадує про старі часи, про патриархальну провінцію минулого століття. Дві-три старі церковки, поганенькі домики на околицях, що доживають свої останні дні та дві слобожанські гармати біля гарного будинку Робітничо-Селянського Парламенту—ось майже все, що лишилося від стародавнього Харкова. І тільки іноді лопата будівника, врізаючись у землю й натикаючись на цегляне склепіння підземного ходу, примушує згадати про військове значіння городка, загубленого в степових просторах, і тільки іноді старожителі, що в них вже смерть за плечима, риючись в пам'ятках минулого, наведуть вам курйози, анекдотичні риси тогочасного життя.

Із туманної бубальщини тоді на вас гляне дивне обличчя провінціального міста, що присипляло обивателя, не спонукуючи його поспішати жити.

По-весні й восени харківчане втопали в грязюці, влітку вони задихались від пороху. Місто навперемінку робилося то каламарем, то пісочницею, як дотепували тодішні студенти. Про харківський пил—значає мемуарист Кованько, та й не без підстав—було всім відомо, але про грязюку тодішню не можна мати ніякого уявлення з того часу, як забруковано вулиці. За тих часів грязь була причиною того, що школи закривалося на 2—3 місяці, а іноді й довше. Це називали грязькими канікулами. На Кузнецькій і Циганській вулицях іноді ходили на хідлях; одного разу, переходячи з одного боку вулиці на другий, вони загрузли так, що задохлися, поки їх витягли.

Документи свідчать, що з причини непорядкованості міста Університет прохав перевести його в інше місце.

Офіційні заяви про непотобний стан міських вулиць тягнуться на протязі всіх трьох перших десятиліть XIX століття. В 1824 р. на невдоби для проїзду вулиці жалюються самі, звиклі до грязюки, обивателі. Виявляється що на Московській, Катеринославській і Сумській вулицях, а також біля Лопанського мосту вибоїни й ковдобини робили неможливим пересуванням для самих мешканців. Самі обивателі завалювали чим могли грязьк вулиці. В 1810 р. губернатор Бахтин зяуважав, що на багатьох вилицях біля будинків накиданий будвельний матеріал, що перешкоджає їхати та збільшує грязь. За монастирем, на початку нинішньої Клочківської і в нижній частині Бурсацького спуску, був тоді яр, куди обивателі звалювали гній.

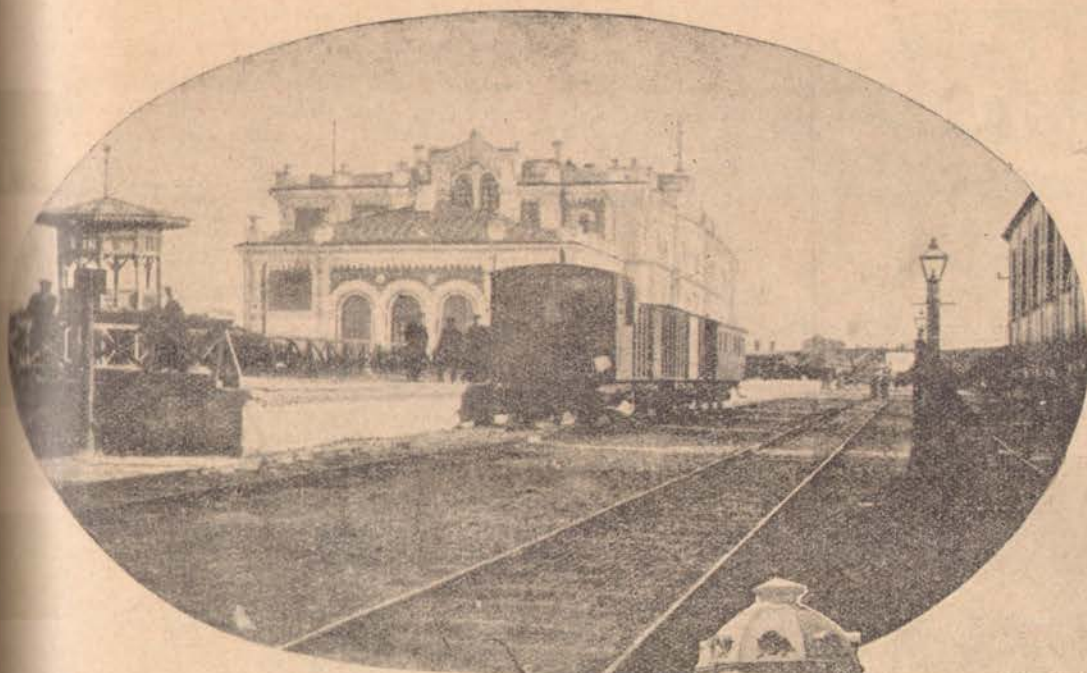
Можна уявити, який вигляд мала тоді ця, майже центральна, частина міста. Не краще утримувалося й недалекий від центру тепершній Театральний майдан. В 1820 р. не тільки цей майдан, де тоді стояв осергіг, але й вся місцевість біля нього була заражена страшним смородом, бо нечистоти з ям торяжного двору ніколи не вивозилися. На Катеринославську з центру міста не легко було пройти. Найближче було через Університетську гірку, але в 1830 р. тут не можна було ходити, бо місток і слоди, що вели з горки до базару були зруйновані. Невдобоно було їхати, як виявляється, навіть і перед губернаторською квартирою. В 1834 р. губернатор Трубецькой мешкав в будинку Університету, а, тим часом, Університетська вулиця, починаючи від губернаторської квартири аж до самої проїзної дороги, „від ковдобин поспувалася в такий мірі, що проїздом доводилося терпіти великі труднощі і виявлялася, таким чином уся неподоба“.

Угорі—Лопанський міст та Катеринославська вулиця в 70-х роках минулого століття. Внизу—вул. Свердлова (колиш. Катерин.) та Лопанський міст тепер.

Початок Сумської вулиці (зараз вул. К. Лібкнехта) з Миколаївського майдану (тепер майдан Тевелева) в 70-х роках минулого століття в Харкові.

у XIX віку Харків, навіть в центрі, без кам'яні будинки були лише невеличкими, що легко ставали жертвою вогню. Пожежі поширилися.

Основними засобами. Про пожежу перші десятиліття, що стояли біля будок; на їхній часті барабанним боєм і викликали на пожежу дзвоником і обивателів.

бувною стихією, іноді вдавалися — оповідає надзвичайну тугу і багато хто з них тікали з

з'явився перший міський бульвар на Мико-

лаївською. Ще раніше, на Університетській зроблено Університетський бульвар чи „про-

бульвару на Миколаївську. У 1870 році місто вперше завелося пішоходами. До кінця 20-х років місто мало вже вулицю Ебервейн порався біля годинника три години було зроблено і поставлено церкву.

не ходять, а їздять на хутких авто, на вулицях ваньках.

важких переходів і не економлять дорого-

Угорі — Харківський вокзал в 70-х роках минулого століття. Внизу — Харківський вокзал тепер.

про створення кіно-залізничного сполучення, єдиного у той час дешевого типу громадських екіпажів. Але цю думку здійснили лише на початку 80-х років.

За наших днів столиця, з її бурхливим життям, ще не позбавилася неминучих бід великого міста — злочинів і проституції, а Харків минулого століття в гарячі дні Хрещенського ярмарку був місцем, де збиралися підозрілі особи й „веселі“, як їх тоді називали, „німфи“.

небагатом. У наслідку — збільшилося число візників, однак, знайти їх можна було тільки на центральних вулицях.

Візникові „біржі“ всі зосереджувалися в центрі міста. Візники були двукінні, однокінні, чи, як кажуть у Харкові „ваньки — і, нарешті, „петушки“, чи, за студентською термінологією, — „ваньки дорійського стилю“, що приїздили до міста взимку й брали за свою працю по гривенику за кінець.

Не зважаючи на невисоку таксу (2) коп. для двукінних і 15 коп. для „ваньків“) їзда все таки коштувала дорого.

Тим часом, місто ширлося й сполучатися мешканцям центру з околицями ріку-р'к було важче.

Природно, повинна була повстати думка

Діх віку Харків, навіть в центрі, з місцевими будинками були лише невеличкими, що легко ставали жертвою вогню. Пожежі поширилися.

Вогненими засобами. Про пожежу перші десятиліття, що стояли біля будок; на їхній захист барабанним боем і викликали на пожежу чернетом і обивателів.

буваючо стихією, іноді вдавалися — оповідав надзвичайну тугу і багато хто з них тікали з

з'явився перший міський бульвар на Мико-

лаївської. Ще раніше, на Університетській приблизно Університетській бульвар чи „про-

шляху. Дерев'яний під'їзд до бульвару на Миколаївського року місто вперше завелось пішо- ходів. До кінця 20-х років місто мало вже вулицю Ебервейн порався біля годинника три години, годинника було зроблено і поставлено на церкві.

не ходять, а їздять на хутких авто, на примовних ваньках.

великих переходів і не економлять дорого-

ви навряд чи знайдете багато власників машин є „Лейланди“ й трамваї?

ї його невиласною грязюкою тільки бідні

купецтво—всі мали власні виїзди.

визначили. За 60-тих років почалося „дубо- ви виїзди був уже розкішшю, доступною дуже

Угорі — Харківський зокзал в 70-х роках минулого століття. Внизу — Харківський вокзал тепер.

про з'явлення кінно-залізничного сполучення, єдиного у той час дешевого типу громадських екі- пажів. Але цю думку здійснили лише на початку 80-х років.

За наших днів столиця, з її бурхливим життям, ще не позбавилася неминучих бід великого міста — заочинів і проституції, а Харків минулого століття в гарячі дні Хрещенського ярмарку був місцем, де збиралися підозрілі особи й „веселі“, як їх тоді називали, „німфи“.

Найхарактернішою рисою колишнього харківського громадського життя є панування верстового принципу — різка відрізаність і замкненість верств.

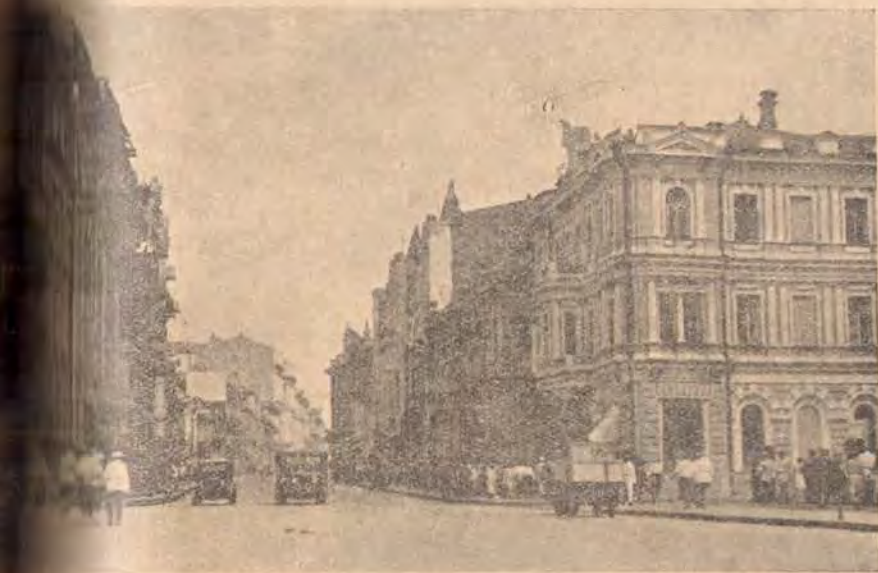
Кожна з них жила своїм особливим життям, не схожим на життя іншої верстви, маючи свої розваги і вітхи. Сучасник (В. Пашков) відзначає цю рису 40-х років XIX ст... Яскрава суспільна риса виявилася у тодішніх верстових відносинах, між якими стояли ще віковічні, історичні та інші грані. Наприклад, дворянин не „гнув“ шапки перед купцем, хоча б той був значно інтелігент- ніший та в десять разів заможніший і купець першої гільдії також перший не вітав купця 2-ї гільдії і т. і., а було це навпаки й додержувалися цього строго. Так само і військові ставилися до цивільних, цивільні до купецтва й духовництва, городяне до сільських мешканців. Словом — кожна класа преферантувала, користувалася з свого права коштом іншої класи і в суспільстві було ще багато китайщини...

Про винятки не говориться, і були вони дуже рідко. Ми говоримо про кастові риси, що панували тоді, як загальне правило, в наших станах. Повстали вони в темряві минулих століть, глибоко пустили коріння, й переходили від покоління до покоління, поки їх не захитали загальні реформи.

На зиму багате дворянство переїздило до Харкова, де-хто з його перебирався в столицю, а як хто то й за кордон їздив. Молодь обох полів нчилася й виховувалася в Харкові по різних школах. Половина юнаків ішла потім служити у військо — в кавалерію Чугуївського „воєнного поселення“, частина — до університету, а решта — на цивільну службу.

Тільки з позовних сторінок мемуарів, із заповнених полиць архівів дивиться на нас Харків 19-го століття, місто патріархальних звичаїв і провінційальної дворянсько-купецької Росії, далекий Харків, відсутній в історію не тільки роками, але й великими подіями.

На його місці росте й шириться, пориваючись вперед, бурхлива сто- лиця України і хіба не в символі двох віків Дворянське Зібрання, де колись пишались блискучими бенкетами, з козацькими гарматами під мурами, яке стало нині будинком ВУЦВК'у, будинком Уряду Робіт- ниче-Селянської України?

вулиці К. Лібкнехта (к. Сумської) з майдану Тевелева (к. Миколаївського) в теперешньому Харкові.

РИБАЛКИ стародавнього

Нарис Л. Оліна.

Невеличке Тиверіадське озеро, що лежить у Галілеї і має 14 миль довжини та 6 миль уширш, займає площу всього 85 квадратних миль. Мертве море знаходиться на 394 метри нижче за Середземне море; ще нижче лежить Тиверіадське озеро, — майже на 700 метрів нижче від рівня Середземного моря. Озеро це оточено навкруги скелями та пригорками, які вкрито розкішною підтропічною рослинністю й вони виглядають досить декоративно. У водах цього озера є сила-силенна риби, ловитва якої в чи не єдиний засіб для місцевого населення — євреїв та арабів — здобувати собі на прожиття...

На березі росташовано і єдине, стародавнє місто — Тиверіада, що налічує 8000 мешканців, з них 6000 євреїв та 2000 арабів. Населення м. Тиверіади швидко зростає. Підсоння Галілеї надзвичайно жарке, — в червні часто-густо трапляються дні з 1^о 105 (по Фаренг.) в затинку. Коли в це провалля, в якому залягає Тиверіадське озеро, вдерються вітри, то озеречко робиться справжнім бурхливим морем, по якому ходять сердиті чорні хвилі з білими гребінцями. Особливо сильні бурі припадають на початок весни та на пізню осінь. Частіше ж озеро буває спокійним, рівним наче длюстро і чарівними ночами, тільки місяць снує свої срібні мережки...

Біля міста збудовано невеличкий мол та причали для човнів. Після війни на озері опинилося кілька невеличких моторних човнів.

Ніщо так не вражає мандрівника по цих давніх землях, як вигляд стародавніх, примітивних човнів, що ними користуються рибалки, підчас ловитви.

Човни надзвичайно примітивні з одним вітрилом й можуть підняти від 6 до 8 чоловіка. „Головний порт“ у м. Тиверіаді нараховує таких човнів із 20. Отже ці човни та сама ловитва риби галілеянами нагадує біблейські картини. Рибалки додержуються тільки двох стародавніх способів ловитви: з човна, або ж прямо з берега за допомогою ручної

З човнів рибалки закидають величезні сітки й наче-б то „шматки“ тягнуть їх до берега, завше із значною добиччою...

Ранком, коли лишень починає сіроти чорне південне небо і дивитись з верх далеких гір Бітіюд біла ніжна смуга — тоді рибалки збираються на ловлю риби. В своїх старовинних убраннях, по берегу снують тіні, лагодять свої примітивні мережі, човни, чути притишені розмови. Під ногами шелестить пісок і ворухиться хлопаючись, мов жива, вода.

Так само готувалися тут на ловлю і п'ятсот років тому. Чомує сюди зовсім не попали відомості про нові засоби ловлі риби. Консерватизм цих людей якийсь особливо дивний. Тіж самі старовинні вбрання, чудернацькі примітивні човни як примітивне їхнє життя.

(по Фаренг.) в затинок. Коли в це провалля, в якому залягає Тиверіадське озеро, вдеруться вітри, то озеречко робиться справжнім бурхливим морем, по якому ходять сердиті чорні хвилі з білими гребінцями. Особливо сильні бурі припадають на початок весни та на пізню осінь. Частіше ж озеро буває спокійним, рівним наче люстро і чарівними ночами, тільки місяць снує свої срібні мережки...

Біля міста збудовано невеличкий мол та причали для човнів. Після війни на озері опинилося кілька невеличких моторних човнів.

Ніщо так не вражає мандрівника по цих давніх землях, як вигляд стародавніх, примітивних човнів, що ними користуються рибалки, підчас ловитви.

Човни надзвичайно примітивні з одним вітрилом й можуть підняти від 6 до 8 чоловіка. „Головний порт“ у м. Тиверіаді нараховує таких човнів із 20. Отже ці човни та сама ловитва риби галілеянами нагадує біблейські картини. Рибалки додержуються тільки двох стародавніх способів ловитви: з човна, або ж прямо з берега за допомогою ручної сітки.

Нещодавно цей промисел зазнав тяжкої кризи, коли в кінці війни турки, шукаючи провіанту для армії, глушили рибу гранатами та піроксидом. В наслідок цього масового знищення риби, кількість численних пород Тиверіадського озера значно скоротилася. Проте, коли рибна ловитва була, мовляв, нормалізована, кількість риби збільшилася й тепер цей промисел займає довоєнне положення.

Консерватизм цих людей якийсь особливо дивний. Тіж самі старовинні вбрання, чудернацькі примітивні човни як примітивне їхнє життя.

Угорі—галілейський рибалка з ручною сіткою. В овалі—сітки навантажують на човни. Нижче—прибувають човни. В даліні видно гору Бітігюд.

І це особливо дивно мандрівника. Бо ж у цих людей так мало бажання поліпшити засоби ловитви риби. Правда, що й неможливостів до цього немає. Бо рибалкам ледве вистачає ввійманої риби на прожиття. А більшу частину цієї риби вони забирають за податки.

Зразу тільки витягають сітки—тут з'являються дрібні зборщики податків і частину ввійманої риби забирають.

І так ведеться завжди.

Ось може тому саме, що скільки б не ввійма-

...всёдно більшу частину її забирають, може тому рибалки так недбало ставилися до поліпшення засобів здобуття риби.

Мабуть тому, що ці люди такі забиті і всіма забуті, вони рухаються повільно, як кажуть, „ніби не своїми“, такі повільні рухи, такі притишені, ніби нові всі підкрадаються щось несподівано схопити.

Або задумливо стоїть он один на березі і своїми великими примруженними очима міряє далеку даль.

Суворе лице і сухий ястребиний профіль, сухі гарячі очі, тремтять, виступають м'язи на лиці.

Знається, що він зараз стрибне, на когось кинеється, крикне нелюдським криком.

Але ж він спокійно повернувся і починає лагодити свою круглу сітку.

Оnde він любесенько з берега закидає круглу, щільну сітку, по краях якої причеплено грузило. До середини цієї сітки протягнута довга лямпа. Рибалка хлопав босими ногами па воді попід берегом, держачи лямпу в лівій руці... сітку. Помітивши „зграю“ чи „хмару“ риби, рибалка швидко посовується до неї, або ж сам чекає, щоб риба наблизилася до сітки. Тоді зручним рухом він накидує на рибу свою сітку. Грузило раптом падає до долу. Рибалка швидко сіпає за шворку й... наче кисет спід

світну, втягує край сіт-

Рибка велика, і ма-
всіма, всяка у мішку. Ці
рибальські рибалки збува-
своїй лов здебільш в
міських по селах або ж
продають на базарі у м.
середі. Найбільш смаш-
всю вважається ри-
в Петра. Будім то, це
самой породи, що
Петро з неї витягав
всіма, наче брав з
всій каси. Справді ж
риба належить до зви-
всій породи, що нага-
всіма і розміром, і смаком
всій українського
всій вона має звичку
всій в роті свою вла-
всій перу, а далі й мале-
всій, молоденьких ри-
всій. Там в й цікаві араб-

Здавна вже існує ворожнеча поміж арабами та євреями. Ця ворожнеча стара, давня. Ця ворожнеча йде із-за території на релігійному ґрунті. Ясно ж що біднота, як арабська, так і єврейська не ворогують поміж собою. Бо їм не до ворожнечі.

Ті злидні, що обсіли їх пранцями більше з'єднують бідно-

Рибалки снідають.

ту, ніж заставляють ворогувати. А надмірна праця, мізерні заробітки—притупляють, взагалі, всякі бажання.

Бо хоч збоку здається ніби тут так легко здобувати собі на прожиття (навіть склалися подібні легенди) все ж там жебраків і бідноти мабуть більше, ніж де в інших країнах. Арабська, єврейська біднота мандрує з од-

вони дов'язали в
всіх по селах або ж
виставляють на базарі у м.
середі. Найбільш смаш-
ливою вважається ри-
ба Петра. Будім то, це
той самої породи, що
Петро з неї витягав
рибки, наче брав з
свої кеси. Справді ж
риба належить до зви-
чної породи, що нага-
дує розміром, і смаком
рибу українського
середдіння— вона має звичку
в роті свою вла-
стиву, а далі й меле-
нькі, молоденьких ри-
бок в їй цікаві араб-

На світанку на озері.

ські камбали, що
кричать, коли їх
узяти до рук.

Здавалося б
тиша, спокійно
сиди собі на бе-
режку, ніякого
лиха не за-
знаючи.

Однаке, „во-
лодичиця мо-
рів“ — цивілізо-
вана Англія, що
однією рукою
влаштовує „на-
ціональний
очаг“ для євреїв
на руїнах ста-
родавнього цар-
ства, другою ру-
кою озброює
арабів й спрово-
кує бійку,
погром.

І ось те тихе життя, іділичне життя Тиверіадських рибалок лише з боку
спокусливе й мирне. Насправді з ними поведатся так само як і з іншим
заляканим місцевим населенням. Насправді, рибалки можуть що-дня чекати
наскоків і розбишацтва з боку сильніших за себе розпалених національною
ненавистю, що її розвиває „культура Англія“.

Ворожнеча, кривава ненависть, безумовно криє в собі хижацькі наміри
багатіїв. Де який час життя йде тихо, мирно. Але тут з'являються ті, хто
хоче заробити, загарбати собі зайвий шмат землі, або відняти поживу в
інших. Це багаті араби.

Та вони працюють під могутньою Трукою „дивілізованої“ Англії, що
одною рукою будує ніби ілюзійну єврейську державу, а другою хоче знеси-
лити як євреїв так і арабів і „нацьковує“ їх один на одного. Роспалює ту
ворожнечу, що давно існує поміж цих двох національностей.

Ця ворожнеча завжди переходить у криваві сутички, в різню.

А англійські дипломати та намісники потирають руки. О, хіба вони
винні, хіба винна „миролюбна“ Англія, що ці дикі люде ріжуть один одного
що вони вирізають цілі села і кров струнками тече по пісках. Вони не
винні і „умивають“ свої скривавлені руки. Вони затуляють вуха, коли чути
зойки матерів і плач дітей.

Нещодавно тиша і спокій, та біблейські картини цієї землі—околиць
Тиверіади—були зрушені жадливим зойком матерів,—бо вбивали їхніх дітей,
кривавими подіями, збройними та запеклими сутичками між арабами та євреями,
яких стравила поміж себе цивілізована Великобританія.

Рибалки снідають.

ту, ніж заставляють во-
рогувати. А надмірна
праця, мізерні заробі-
тки—притупляють,
взагалі, всякі бажання.

Бо хоч збоку зда-
ється ніби тут так легко
здобувати собі на про-
життя (навіть склалися
подібні легенди) все ж
там жебраків і бідноти
мабуть більше, ніж де
в інших країнах. Араб-
ська, єврейська бід-
нота мандрує з од-
ного містечка в друге,
а безвладдя і розбе-
щеність багатіїв та
колонізаторів дає мож-
ливість знущатися з
цих заляканих людей.

Тиверіадські рибалки вагнуть рибу, щоб заплатити ті
владичеві податки, що їх приневолюють платити
урядові.

ОДЕСА—КУРОРТ

СОНЦЕ і море. Степ та море. Чудодійні лимани й безконечні ряди санаторій, білих, як сніг. Санаторії для дітей в Люстдорфі й на „16 станції“ Великофонтанської дороги. Санаторії для селян на холодній Балці. Нові чотири санаторії—клініки університету. Це перша спроба перенести клініки в дачну місцевість.

Незрівняні морські пляжі в Лузанівці й у Люстдорфі.

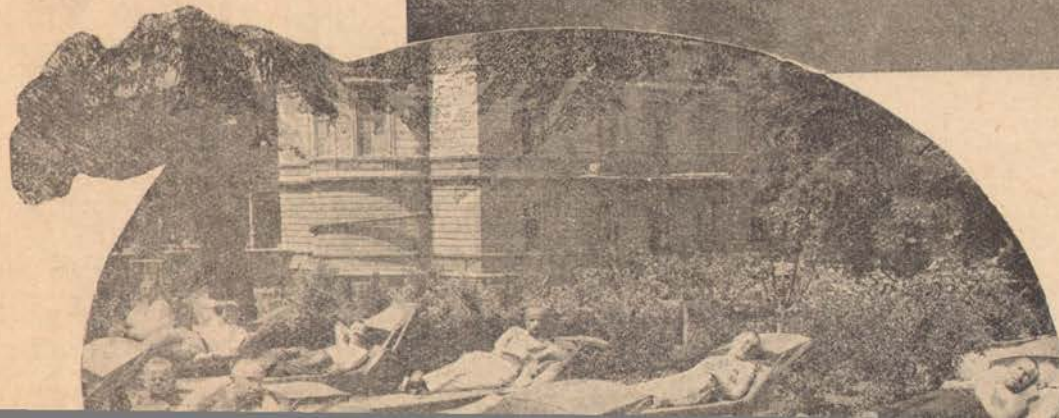
І над усім цим сонце півдня, пахощі окацій дурманяць голову; море шумить, то лагідно, заспокоююче, то грізно й владно у своїй стихійній силі.

Ніколи він ще не розцвітав так, цей курорт, як тепер. Відляно нові кошти і складено обширний план курортного будівництва на п'ять літ.

В перспективі відбудови Одеси видатне місце цілком справедливо займають одеські

Узбережжя Люстдорфу.

А там—навколо санаторії.
Усі відомства, усі наркомати мають тут свої санаторії.

А море, а пляжі, а морські ванни!
Що той Біариць або Тривіль?!
Тут простіше, тут веселіше, тут рідніше!

А море, аскаве, як мила, цілує лише ваше...

В перспективі відбудови
Одеси видатне місце цілком
справедливо займають одеські

„Мертва година“ в санаторії.

курорти; дачі, лимани, морські
пляжі, гідропатичні й морські
купальні заклади притягають
вже десятки тисяч хворих.

Ось лиман. Немов чорне
плем'я африканців стало величезним
табором на його березі.

— „Мазайся з гряззям!“ —
гукає якийсь грек товаришові.—
„Мазайся так, щоб шкура по-
репалась!“

— Помагав! Торік мене сюди
привезли на ношах, а Іхав звід-
си польки танцював!“

Лиман притягав до себе з
усіх кінців Союзу, і люде го-
динами лежать на південному
сонці, чорні, як ті мурини, і
„мазаються з гряззям“.

На лиманах—вагонетками возять грязь до нової купальні.

Узбережжя Люстдорфу.

А там—навколо санаторії.

Усі відомства, усі наркомати мають тут
санаторії.

А море, а пляжі, а морські ванни!

Що той Біяриць або Трив'ль?!
Тут простіше, тут веселіше, тут рідніше!

А море, ласкаве, як мила, цілує лице ваше, сонце
вкриває матовою смагою жилавих і розніжених
людей.

Вагонетками возять грязь до нової купальні
лиманах.

Грязь ця масляна, схожа на кав'яр; намажен-
нею, мов окасамитом проведеш по тілу, а потім цинк
й пече, відпадає з тіла кусками.

Цю грязь продають, як дорогий лік, у гарних

коробочках
Англії,
Америці
Парижі
Франції
кіло.

А тут
гори, море!

Грязь
с'ль.

Сонце
море.

Степ
вода.

І сотні до-
мів відпочин-
ку й сана-
торій.

І смага
здоров'я,
радість
дітей.

МОТРОНІВКА-КУЛІШІВКА

Нарис К. А.

СЕРЕД пам'яток нашого минулого, що були зруйновані в часи громадянської війни увагу звертає на себе чернігівський хутір Мотронівка-Кулішівка. Колись звичайний собі тихий хутір, де „з давних давен“ жила стара українська родина Білозерських, відомий тепер майже кожному українцеві, а був навіть такий час, коли на нього жила ціла Україна. Це було тоді, коли він створив один із визначніших піонерів української культури—Пантелеймон Олександрович Куліш. Облїтавши цілу Україну, Польщу, Європу, побувавши навіть поза кордонами, опинився нарешті серед густолистяних кленів в Мотронівці, де при світлі воскової свічки сам згорав, як і свічка. Бачучи, як „темно ще на дворі“, в душі своїй особі б'в—письменник, поет, мислитель, історик, перекладач, учений, редактор і видавець. Вірячи в краще прийдешнє, не зважав на те, що навколо нього не було нічого, що могло б про щось інше, ніж те, що було до нього, але, проте, не сумнівався, що воно мусить бути. Правда, іноді його брала, властива йому, самотність і тоді він починав шукати собі прихильників серед росіян та поляків, чим об'їждив цілї прихильників з українського табору, що одного разу відкинуло його навіть від цілого українського табору, що одного разу відкинуло його навіть від цілого українського загалу. Але навіть цілком самотній, він ні на одну мить не залишав своєї праці, що на його долю мала стати підвалиною культурної будови українського прийдешнього.

Тому з неменшим захопленням перекладав великі твори Шекспіра, як писав і свої твори, знаючи, що на полі культурної будови знадобиться Звідни й особиста праця.

Пантелеймон Олександрович Куліш

„Я не поет і не історик,—ні!
Я піонер, з сокирою важкою,
Колочий терен в рідній стороні
Вирубую трудящою рукою“...

Так він допрацював до 14 лютого 1897 року, коли самотньо зійшов у гроб, залишивши після себе величезну духову спадщину, що починаючи з „Основи“ і кінчаючи „Кулішівкою“, має для нас велику культурну цінність. Цими цінностями гаряче турбувалася його дружина, Олександра Кулішівна з родини Білозерських, рідна сестра видавця „Основи“—Василя Білозерського (письменицьке імення—Ганна Барвінок), яка всі останні літа свого життя віддала праці свого чоловіка.

Найлюбоше її стараннями було утворено в чернігівському музеї Тарнавського куток Куліша, де було зібрано багато друкованого та писаного матеріалу, але найбільше діло її рук,—це музей ім. П. О. Куліша у селі Кинашівці, що біля Борзни й недалеко Мотронівки-Кулішівки. Тут було зібрано все, що належало Куліш „жив і дихав“, а саме: книжки, часописи, рукописи, листування, малюнки альбому з фотографіями всіх „шестидесятників“, серед яких особливу увагу всіх відвідувачів заслуговував альбом „Дружба“, що його Куліш у справу з артистичною різьбою виконав сам Куліш. В цьому альбомі було побачити майже всіх тих, що тепер оздоблюють собою сторінки української історії.

набиралися сили для роботи, підчас царського режиму. Правда, там були різні люди, але головним чином були ті хто вмів цінити Куліша.

Дбаючи про пам'ять Куліша, Ганна Барвінок кожного року прибувала на магілу в день його народження (пост. ст. 27 липня) і той день став настільки відомий, що їхали навіть зі Львова й тоді затишна Мотронівка-Кулішівка гула-гомонила Кулішевими словами про те, що—

„Скоро світ буде,

Прокинуться люди“...

Лютилася чорна сотня, скаженіла поліція, але пам'ять Куліша була непорушна, бо на сторожі стояла товаришка його праці, яка не могла ні одного кроку відступитися від того, що було змістом її життя.

Та більш усього турбувалася вона тим, щоб це за свого життя побачити повне видання Кулішевих творів. Відмовляючи собі в найпопулярнішому, спродала Мотронівку-Кулішівку, залишивши за собою лише кленовий гай, де була могила Куліша й де сама хотіла спочити,—стягла біля 12,000 карбованців і взялася за працю. На жаль, дже недавно, невідомо з яких саме причин, запросила вона до редагування цілком чужу до української літератури людину, Київського проф. А. Каманіна, якому разом з матеріалами передала й гроші, але який, замість 24 томів, що мали бути, видав усього лише три томи й заявив, що „справа скінчена“...

В той час справа справді була скінчена. Здоров'я Г. Барвінок стало зовсім підупадати, наслідком чого з'явилася сила боргів серед яких

лічні твори Шекспіра, як писав свої твори, знаючи, що на полі культури майже знадобиться. Звідси й особиста доля

Пантелеймон*Олександрович Куліш

„Я не поет і не історик,—ні—
Я піонер, з сокирою важкою,
Колючий терен в рідній стороні
Вирубую трудящою рукою“...

Так він допрацювався до 14 лютого 1897 року, коли самотньо зійшов у могилу, залишивши після себе величезну духову спадщину, що починаючи з „Вісника“ і кінчаючи „Кулішівкою“, має для нас велику культурну цінність. Цими цінностями гаряче турбувалася його дружина, Олександра Кулішівна з родини Білозерських, рідна сестра видавця „Основи“—Василя Білозерського (письменицьке імення—Ганна Барвінок), яка всі останні літа свого життя віддала праці свого чоловіка.

Виявляючи її стараннями було утворено в чернігівському музеї Тарнавського куток Куліша, де було зібрано багато друкованого та писаного матеріалу, але найбільше діло її рук,—це музей ім. П. О. Куліша у селі Кинашівці, що біля Борзни й недалеко Мотронівки-Кулішівки. Тут було зібрано все, що Куліш „жив і дихав“, а саме: книжки, часописи, рукописи, листування, малюнки альбоми з фотографіями всіх „шестидесятників“, серед яких особливу увагу всіх відвідувачів заслуговував альбом „Дружба“, що його Куліш у справу опрацював з артистичною різьбою виконав сам Куліш. В цьому альбомі було побачити майже всіх тих, що тепер оздоблюють собою сторінки нової української літератури, а втім „старшого і весільного боярина“ (Григорія Шевченка), що „так незабутньо промовляв на веселлі“ Куліша й Барвінок.

Музей Куліша мав декілька просторих кімнат і всі вони були повнісенькі матеріалом спадщини, що вабила до себе людей різного стану й віку не лише з України, але й Галичини, де Ганна Барвінок мала багато своїх прихильників. Особливо багато сходилося та з'їздилося до Мотронівки-Кулішівки в батьківку густолистих кленів стояла уквітчана Кулішева могила.

До цієї могили, найбільше з'їздилися ті колишні діячі української літератури, що могли і вміли дійсно цінити цього велетня духа, велетня волі й совісті. І там в тіні кленів, біля затишної могили Куліша, вони знову

В той час справа справді була скінчена. Здоров'я Г. Барвінок стало зовсім підупадати, наслідком чого з'явилася сила боргів серед яких

Ганна Барвінок на балконі музею Куліша в селі Кинашівці
(Фотографія з останнього року її життя)

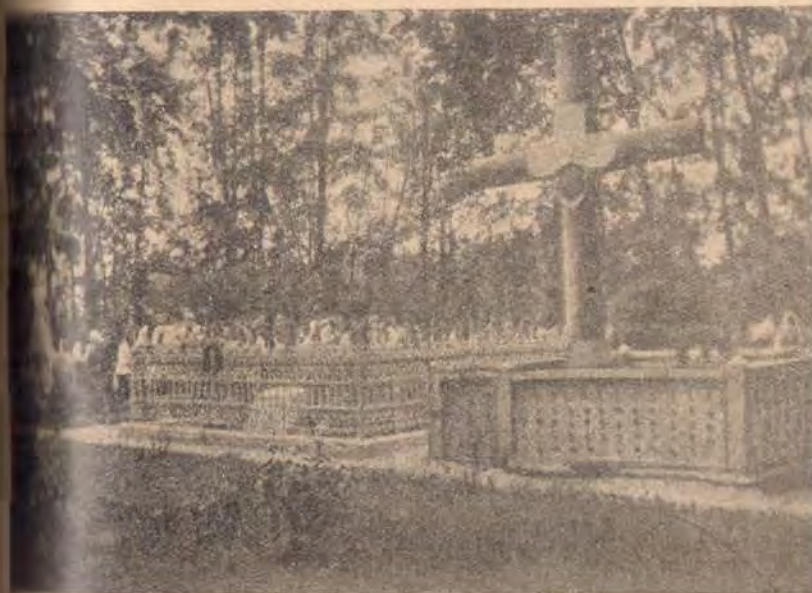
(5 серпня н. ст. 1911 року) вона й померла. Поховано її у Мотронівці-Кулішівці поруч могили Куліша, як вона божала, але ніхто не подбав про збереження Кулішевої спадщини й тоді розпочалося формальне нищення—як музею, як і того всього, що належало до нього.

До часу революції це добро ще якось зберігалось давніми приятелями Ганни Барвінок, як от Ілько Дуб'янецький, але коли все сплелося в один кривавий клубок, то очевидно було не до того. Кулішеву спадщину знову розкидано по світу, ба, навіть знищено й цілу Мотронівку-Кулішівку.

Користуючись тимчасовим безладдям, хтось вирубував кленовий гай і спустошив саму Кулішеву могилу. Десять уже аж у 1925 році згадали про це дані приятелі Гани Барвінок і тоді цим зацікавилися відповідні революційні установи м. Борзани, які тепер турбуються про те, щоб зберегти Кулішеву пам'ятку. *)

Очевидна річ, що в запал громадянської боротьби все могло статися, але тепер, коли настала доба великої культурної відбудови, спустошена Мотронівка-Кулішівка мусить знайти своїх опікунів. Найкращий засіб її збереження,—це утворення колективного господарства, члени якого, безперечно, дбали б про могили.

*) На жаль, відомо, що де-що з Кулішевої спадщини вже опинилося за кордоном і його охоче купують чужинці. Так, напр., згаданий альбом „Дружба“ опинився в 1923 році, у Львові, де потай від Наук. Т-ва ім. Шевченка, продавав його один галичанин, що перед тим був на Україні,—мабуть приїздив був „визволяти неньку“ і „рятувати“ цінності.

Могила П. Куліша (ліворуч з білим надгробним каменем); тепер знищена

Художній Інститут у Києві

Нарис Ів. Врони.

Утворений в наслідок об'єднання кол. Української Академії Мистецтв і Укр. Архітектурного Інститута, Художній Інститут у Києві узяв за себе всеукраїнський ВУЗ, осередок вищої образотворчої культури і освіти на Україні. Інститут має п'ять факультетів: 1) Архітектурний, 2) Малярський, 3) Поліграфічний, 4) Скульптурно-Керамічний і 5) Художньо-Педагогічний. Поліграфічний і педагогічний факультети наймолодші в сем'ї факультетів Худож. Інституту і не мають ще всіх курсів.

Своїм державним завданням Інститут мислить як завдання підготовки вищої кваліфікації організаторської й творчо-синтетичної художньої сили для всіх діянок т. зв. образотворчих чи просторово-матеріальних мистецтв, с.-то, для всієї суми державних, соціально-політичних і виробничо-економічних завдань, які реалізуються через художню обробку та оформлення матеріальних речей побутового й суспільно-ідеологічного призначення.

В Інституті скупчені всі найбільш видатні художні сили України. Основний кадр професури складають професури бувшої Академії Мистецтв і Арх. Інституту: брати Кричевські В. Г. та Ф. Г., Бойчук М. Л., Мелер В. Г., Крамаренко А. Ю., Таран А. І., Кратко Б. М., Сагайдачний Є. Я., Серета А. Ф., Налесинська-Бойчук С. О., Альошин П. Ф., Риков В. Н., Колотов С. М.. Шляхом окремих запрошень і всесоюзного конкурсу за останні 1 1/2 роки притягнуто низку цінних і видатних мистців і архітектів, як Татлін В. Є. (відомий художник-конструктор), Пальмів, Бернштейн, С. Колос, М. Козік, Шерлаїмов (скульптор), Епштейн (скульптор), графіки Усачов О. І. Плещинський, архітекти—Вєрбицький, Писаренко, Даміловський, Сакулін.

Запрошено ряд українських художників за кордону, як графік—Мозалевський І., історик і архітект Січинський та ін.

В методах і всій постановці мистецького виховання Худож. Інститут йде цілком новаторськими шляхами, як і в будові своїх факультетів і відділів. Старі академії—російська й закордонні—мали традиційну триаду: архітектура, малярство, скульптура. Наш Інститут пориває з цією схоластичною і ідеалістичною традицією і будує факультети по виробництвах, пристосовуючи в такий спосіб мистецтво до реальних життєвих завдань, наближаючи його до життя й виробництва. Звідси й виховання нового радянського художника

вивченням технології, аналізу форм і формальних елементів мистецтва. Такий підход вимагає відмовлення від старої організації індивідуальних майстерень і переходу до так зв. колективного викладання і майстерень з цілєвим призначенням (як майстерня фресків, житлових будинків і т. ін.)

Серед існуючих в Рад. Союзі вищих художніх шкіл (Ленінград. Академія, Московський ВХУТЕМАС). Художній Інститут у Києві займає своє окреме місце, не тож саме з кожною з них. З ВХУТЕМАС'ом спільного більше по лінії сміливого новаторства, шукання нових, раціональних, наукових і об'єктивних методів роботи школи. З Ленінградською Академією більше розходжень, скільки останній повертається в своїй роботі на старі академічні рейки.

За свою роботу в нових планах Худ. Інститут буде відповідати і може відповідати лише починаючи з випуска кінця 1926 р. і то не цілком (стара генерація студентів). Проте, досягнення нашої української вищої мистецької школи можна й потрібно рахувати не лише по реорганізованому Інституту, а й по кол. Академії Мистецтв, а почасти й кол. Архит. Інституту. З Академії вийшла генерація молодих художників, які вже проявили себе в різних галузях мистецького життя: сюди, насамперед, треба зарахувати школу і вап'ям напр., т. зв. „бойчукізму“.

З Академії вийшли такі видатні організатори нової мистецької школи, як т.т. В. Седляр і О. Павленко, і низка малярів та графіків, (І. Падалка—в Харкові, Ківарський і Хіжинський—в Ленінграді) і за

Зразок роботи образотворчої роботи Інституту

Зробот собразотвэрчого факультету Інституту

Зразок роботи скульптурного факультету Інституту. Деталь барельєфа для пам'ятника повстання саперів у Києві в 1905 році. (Роб. студ. Панасюка)

в методах і всі постановці мистецького виховання Худож. Інститут йде цілком новаторськими шляхами, як і в будові своїх факультетів і відділів. Старі академії—російська й закордонні—мали традиційну тріаду: архітектура, малярство, скульптура. Наш Інститут пориває з цією схоластичною і ідеалістичною традицією і буде факультети по виробництвах, пристосовуючи в такий спосіб мистецтво до реальних життєвих завдань, наближаючи його до життя й виробництва. Звідси й виховання нового радянського художника мусить обґрунтуватися науково, виходить з функціонального визначення мистецьк. фактів і аналітичного вивчення процесів і техніки художнього майстерства і мистецької техніки по різних їх видах, а

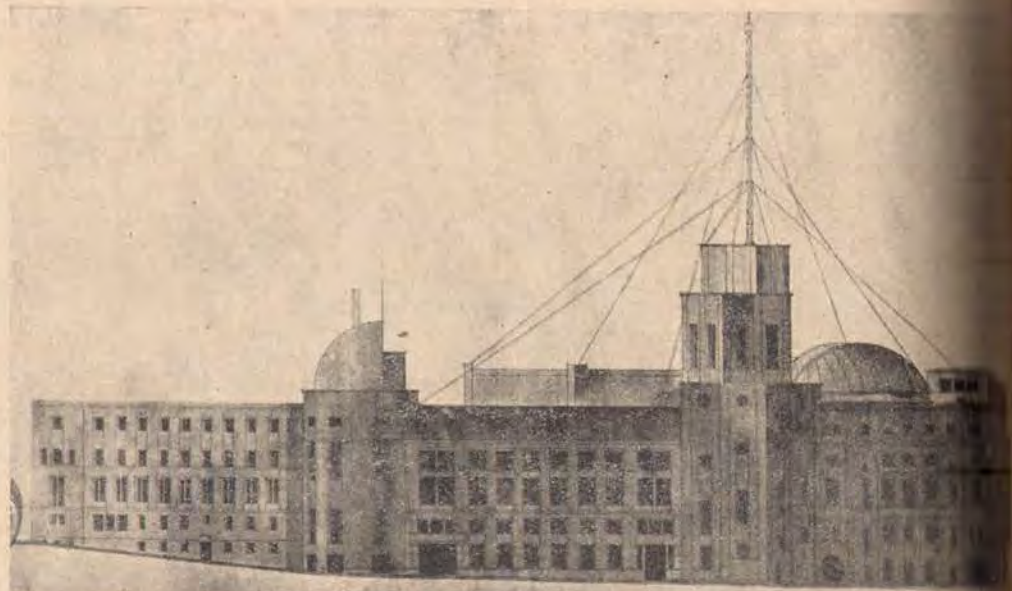
нашої української вищої мистецької школи можна й потрібно рахувати не лише по реорганізованому Інституту, а й по кол. Академії Мистецтв, а почасти й кол. Архіт. Інституту. З Академії вийшла генерація молодих художників, які вже проявили себе в різних галузях мистецького життя: сюди, насамперед, треба зарахувати школу і напрям напр., т. зв. „бойчукізму“.

З Академії вийшли такі видатні організатори нової мистецької школи, як т.т. В. Седляр і О. Павленко, і низка малярів та графіків, (І. Падалка в Харкові, Кінарський і Хижинський—в Ленінграді) і закордоном (Лісовський та інші).

За короткий і дуже тяжкий і ненормальний для праці час маємо все ж досить солідні досягнення молодшої школи, визначений вплив його на мистецьку культуру на Україні.

Підготовче завдання декоративної майстерності проф. В. Є. Татліва

Проект „Палацу Праці“ в Ростові н/Д (конкурс 1925 року, 6-та премія). Колективна робота студентів III курсу Інституту

ОТТО ЛІЛІЄНТАЛЬ—БАТЬКО АВІАЦІЇ

Нарис Андрія Касяненка

Ще вчора минуло 30 років з дня трагічної загибелі батька сучасної авіації—Отто Лілієнтала.

Тому ми вважаємо, що авіація народилась саме завдяки Отто Лілієнталу, а до нього ще були такі фундаметальні спроби, як от Хенсона, Лавуазіє, Адаера, Пено, Татенат, Ланглей?

Звичайно, жодне відкриття, ба навіть і таке, що становить нову епоху людства, не з'являється одразу без відповідної підготовчої роботи, без попередніх спроб. Були такі спроби й винайти літальну машину. Лише як брався люде без відповідного знання справи, покладаючися виключно на свій, так би мовити, хист винахідця. Гадали просто одразу „винайти“ машину, що буде літати так саме добре, як птиця; раптово й з захопленням приступали до роботи, і коли машина не летіла або розбивалася—розчаровувалися.

Така підготовка мало кого здібна була заохотити. Навпаки, вона лише підкріплювала думку, що справа, коли не абсолютно неможлива, так надто важка.

Звичайно, Отто Лілієнтало оточення також мало здатне підбадьорити. „Винайти“ машину, народжений плазувати, літати не буде,—що його ще й зараз нікуди почути, здавався тоді мало не аксіомою. Були навіть вчені, що не тільки не змагалися проти такого твердження, а в свою чергу доводили, що літати не можна. Відомий фізик Кулон ще року 1789 подав до Паризької Академії Наук записку, де доводив, що нігде людина не зможе літати, що всі спроби наперед засуджені на невдачу й беруться за них люде лише „на вір'я“.

Лише піднесення сьоми душ 19 січня 1784 року., Йосипа Монгольфєр виступив проти думки про неможливість літати на „монгольфєрі“ вгору на 1000 метрів, і саме це розбило це академічне твердження, тим часом авторитет вчених над кожним, хто лише замірявся винайти машину до літання.

Така була атмосфера, коли в шестидесятих роках минулого сторіччя Отто Лілієнталь ще п'ятнадцятилітним хлопцем почав свої дослідження вивчення повітря та літанням птахів. Розуміючи всі труднощі справи і відчуваючі в той же час, що літання на повітряних кулях не є єдиний спосіб розв'язання проблеми літання, бо птаство, напр., літає по іншому, Лілієнталь, всупереч своїм попередникам, почав не з будування літальної машини, а вирішив спочатку шляхом спроб вивчити справу. „Наше знання про літання птахів набагато не відповідає сучасному стану науки“ пише Лілієнталь у передмові до своєї праці „Літання птах“. „Дослідження в цій справі пішло по шляху, що не дасть жодних наслідків, бо наші знання про механізм літання, ще багато не досягли бажаної ясності. Принаймні, ми не розуміємо противлення повітря так мало вивчені, що відчувається цілковита нестача найнеобхідніших даних, щоб можна було приступити до розв'язання проблеми літання за допомогою математичного аналізу.“

Спостерігаючи пташиний льот, Лілієнталь доходить до висновку, що головна проблема розв'язання полягає в тому, щоб дослідити й зрозуміти суть механізму літання птахів. Він звертає свою увагу на будову крил, і цілою низкою досліджень доводить, що вигнутість крила відіграє величезну роль під час літання. Це незначна вигнутість, що давно всім була відома, завдяки спостереженням Лілієнтала, повстала зовсім в іншому світі.

Поруч з дослідженням льоту птахів О. Лілієнталь робить численні спроби над противленням повітря і доходить до нових висновків, до нових механізмів. Механізм крилатої будови птахів був би незрозумілий, коли б Лілієнтало не пощастило довідатися, а далі й підтвердити спробами те, що коли птах б'є крилами по повітрю, то він тоді використовує значно менше противлення повітря (разів у 9-25), а ніж, як би вона повільно рухалась крилами. Свої дослідження над противленням крил повітрю під різним кутом їх до повітряної течії, він надзвичайно яскраво графічно викреслює, малюючи спеціальну криву лінію, що й досі користуються нею всі авіаційні дослідники та конструктори і що зветься „кривою Лілієнтала“.

Не обмежуючись способами в лабораторії Лілієнталь переносить їх на

лі, досягаючи до 300-350 метрів. Що правда польоти ці були ще далеко не такі, як би йому бажалося: це були лише зльоти з гори косенько униз, наче на санчатах, тимчасом це були справжні польоти і Лілієнталь був першою людиною, що дійсно літала.

За час від 1886 по 1896 рік Лілієнталь встиг зробити понад 2.000 таких зльотів з гори вниз, і досяг такого уміння, що літав не лише в тиху погоду, а й коли був кріпенький вітерець. В останнім випадкові йому щастило іноді навіть і підноситися трохи вгору аж до високости горба, звідки, він починав свій зльот.

Літаки Лілієнтала, або як їх тепер звать, планери, були всі балансові, тобто стійкі в повітрі, а також керування ними, досягалися пересовуванням самого літуна. Літун чиплявся за поперечину і ввесь час льоту тримався на руках вільно пересовуючися чи то на одні чи на другий бік, вперед чи назад, вирівнюючи, таким чином, апарат вагою свого тіла. Щоб

злетіти, Лілієнталь розгортався, біжучи з гори з апаратом в руках, і, набравши потрібної шуктости, наче зависав в повітрі, спускаючися похилим спуском униз, поки не витратиться вся височинь і ноги його не торкнуться землі. Літаки свої Лілієнталь будовав дуже схожими на кажана (летючу мишу). Крила мали вигнутість від 1/12—1/18 части ширини. Поверхня крил у одноповерхових планерів була 10-15 кв. метрів, а у двохповерхових досягало 18 кв. метр.

Здавалося, що коли без двигуна він досяг майже горизонтального льоту, то з двигуном він напевне добре літатиме, Лілієнталь приробив до планера

невеличкі крильця й прилаштував двигуна. Роблячи першу спробу з таким своїм аеропланом, Лілієнталь не міг опанувати нову вже стійкість

Отто Лілієнталь

10-15 кв. метрів, а у двох-поверхових досягло до 18 кв. метр.

Отто Лілієнталь

Здавалося, що коли без двигуна він досяг майже горизонтального льоту, то з двигуном він напевне добре літатиме, Лілієнталь приробив до планера

Один з апаратів Отто Лілієнтала. Кінці крил можуть махати за допомогою особливого приладдя, зробленого Лілієнталем.

невеличкі крильця й прилаштував двигуна. Роблячи першу спробу з таким своїм аеропланом, Лілієнталь не міг опанувати нову в уже стійкість його, упав і убився насмерть. Це сталося 10 серпня 1896 року в Коленберзі біля Штетьля. Але цей нещасливий випадок вже не міг затримати надовго переможний виліт людини в повітряні простори. Уперта праця Лілієнтала впродовж 30 років не пропала марно для людства: він дав метод, він встановив цілу низку наукових даних, він збудував літальну машину і сам показав, як на ній літати

От чому смерть його не тільки не спинила, а навпаки, наче підштовхнула багатьох нових дослідників. З'явилася ціла школа наслідувачів Лілієнтала: Гуго Етріх в Австрії, Фербер у Франції, Пільчер у Англії, Шанют, Герінг і Райти у Америці, користаючися методом та дослідами Лілієнтала, починають гарячково провадити свої спроби, і ледве минуло 7 років зо дня трагічної загибелі його, як брати Райти переможно вилітають в повітря на своєму аероплані (17 грудня 1903 року).

Нині на 30-ти літню роковину смерті Лілієнтала ми вже спостерігаємо колосальний розвиток авіації: аероплани вже облетіли навколо світу, кілька раз перелітали Атлантичний океан, без зупинки перелітають з Парижу аж до Омську, тримаються по 45 годин в повітрі, літають з швидкістю мало не 500 км. за годину (486 км. за год).

На планерах, що на них 30 років тому назад Отто Лілієнталь міг літати ледве кілька секунд, зараз на них трималися більше 12 годин (12 г. 6 хв. 25 сек.) без пасажера і з пасажиром 9 г. 21 хв. (Рекорди, встановлені німецьким планеристом Шульцем).

Цей зріст, розвиток та блискучі успіхи сучасної авіації, що виросла лише з досвідів та методів Лілієнтала, ще яскравіше підтверджує справедливість його шляху і значіння його праці для народження авіації.

Тому той весь світ визнав Лілієнтала за справжнього батька сучасної світової авіації.

розрішення проблеми літання, бо літало, напр., літає в іншому напрямку, всупереч своїм попередникам, почав не з будування літальної машини, а вирішив спочатку шляхом проб вивчити справу. „Наше знання про льоту птахів набагато не відповідає сучасному стану науки“ пише Лілієнталь у передмові до своєї праці „Літання птах“. „Дослідження льоту птахів пішло по шляху, що не дасть жодних наслідків, бо наше знання про уміння літати, ще багато не досягли бажаної ясності. Принаймні, механізм противлення повітря так мало вивчені, що відчувається цілковита нестача найнеобхідніших даних, щоб можна було б приступити до розрішення проблеми літання за допомогою математичного аналізу.“

Спостерегаючи пташиний льот, Лілієнталь доходить до висновку, що головне зв'язання полягає в тому, щоб дослідити й зрозуміти суть механізму льоту птахів. Він звертає свою увагу на будову крил, і цілою низкою досліджень доводить, що вигнутість крила відіграє величезну роль під час літання. Головна вигнутість, що давно всім була відома, завдяки спостереженням Лілієнтала, повстала зовсім в іншому світі.

Поруч з дослідженням льоту птахів О. Лілієнталь робить численні спроби над противленням повітря і доходить до нових висновків, до нових даних. Механізм крилатої будови птахів був би незрозумілий, коли б Лілієнталу не пощастило додивитися, а далі й підтвердити спробами те, що коли птах б'є крилами по повітрю, то він тоді використовує значно більше противлення повітря (разів у 9-25), а ніж, як би вона повільно махала крилами. Свої досліди над противленням крил повітрю під різними кутами їх до повітряної течії, він надзвичайно яскраво графічно викреслює, малюючи спеціальну криву лінії, що й досі користуються нею всі дослідники та конструктори і що зветься „кривою Лілієнтала“.

Не обмежуючися спробами в лабораторії, Лілієнталь переносить їх на природу повітря й тут одразу спостерігає, що явища відбуваються зовсім інакше. Це примушує його ближче ознайомитися з будовою вітру.

Двадцять три роки, крок за кроком, уперто провадить свої спроби будувати літальну машину, вивчаючи механізм льоту птаства, противлення повітря, будову вітру й т. ін. і все більше опановуючи справу. Зрештою в 1889 році, зібравши й систематизувавши всі свої досліди до купи, видає фундаментальну працю „пташиний льот, як зразок літання“ (Der Vogelflug als Grundlage der Fliegekunst“).

Лише після цього він приступає до будови літальної машини. Уявляючи собі ясно справу, що не досить спроекувати навіть найдоско-

Отто Лілієнталь підчас польоту на одному з своїх апаратів

налішого апарата, а що головне це вміння літати на ньому — будувати спочатку лише сякі-такі апарати і практикується на них літати, намагаючися привчитися до повітря. Почавши з коротких польотів довжиною в 50 метрів, Лілієнталь дедалі пролітає все далі й да-

На Одеській кіно-фабриці режисер Мухтін-бей, запроханий недавно на роботу зза кордону, працює над постановкою великої історичної картини, що малює повстання рабів під проводом Спартака. Подія ця, не вважаючи на її історичну важливість, мало відома нашому глядачеві. Це й спонукало ВУФКУ інсценувати цей великий епізод з тої доби.

Не вважаючи, однак, на те, що сам матеріял вдячний для кіна, постановка цієї картини дуже важка.

Фільма малює добу старого Риму, Риму першого століття до н. е. добу його передімперського розвіту.

Автори сценарія—Гео Шкурупій та Гальперин—правильно поставили до переробки матеріялу в сценарій, зосередивши майже всю увагу на головних персонажах—ватажках повстання та учасниках його. При цьому „нагрузили“ їх досить великим „багажем“, щоб глибше й виразніш показати силу жадання рабів визволитися з неволі.

На Одеській к.но-фабриці режисер Мухтін-бей, запроханий недавно на роботу за кордон, працює над постановкою великої історичної картини, що малює повстання рабів під проводом Спартака. Подія ця, не вважаючи на її історичну важливість, мало відома нашому глядачеві. Це й спонукало ВУФКУ інсценувати цей великий епізод з тої доби.

Не вважаючи, однак, на те, що сам матеріал вдячний для кіна, постановка цієї картини дуже важка.

Фільма малює добу старого Риму, Риму першого століття до н. е. добу його передімперського розквіту.

Автори сценарія—Гео Шкурупій та Гальперин—правильно поставили до переробки матеріялу в сценарій, зосередивши майже всю увагу на цінних персонажах—ватажках повстання та учасниках його. При цьому „нагрузили” їх досить великим „багажем”, щоб глибше й виразніш показати силу жадання рабів визволитися з неволі.

Постановка картини була трудна, тим, що треба було дати не халатно, а правдивий художній історичний раз такої далекої від нас доби. Це була трудна робота вимагала до того великих коштів.

Керувати історичною постановкою дирекція фабрики запрошувала знавця римської доби—академіка І. М. Неке.

Не вважаючи на всю складність і трудність роботи, картина, завдяки старанній проробці всіх деталей, вийшла швидко і незабаром була скінчена.

Панування Риму ширлося далеко за межі Італії. Йому належало не тільки багаті народи півночі, але й поневолив, багато їх стали рабами вільних римських громадян...

Розбещений Рим бенкетує, гуляє. Багаті патриції тішаються танцями півголих танечниць, боєм гладіяторів, наwerbованих з рабів. Найгірше в бою гладіяторів було те, що товаришом вбивалося вбивати товариша, на побитий буйний юрбі.

Сула—державець Італії і жорстокий римський диктатор—вже вранці під ряд тішить народ веселими видовищами. Юрби народу зішлюся в Колізеї й чекають бою гладіяторів. В цей час в непривітній таверні і глумачи похоронної, понурі, смутні, гладіятори прощються один з одним. Вони засуджені на смерть, через кілька хвилин вони, на бажання жадного розваги юрби, мусять стати в рогати і вбивати один одного.

Схід сонця

Орґія в Сулі

Валерія закохана в Спартака, він їй сподобався своєю силою й сміловістю. Але Спартак має боротися за визволення. Він відкидає Валерієне кохання. Валерія розлютована зухвалістю раба. Вона нахвалється помститися йому.

Час минав. Раби, під проводом Спартака, готувалися до боротьби з гнобителями. Сула, під час катування одного з непокірних йому — Гранія — вмирає від припадка гніву.

Минуло, після смерті Сулиної, кілька літ. Спартак за цей час устиг організувати рабів і глadiatorів.

Довідавшись про небезпеку, консул го-

Оргія в Сулі

Валерія закохана в Спартака, він їй сподобався своєю силою й сміливістю. Але Спартак має боротися за визволення. Він відкидає Валерієне кохання. Валерія розлючена зухвалістю раба. Вона нахваляється помститися йому.

Час минав. Раби, під проводом Спартака, готувалися до боротьби з гнобителями. Сула, під час катування одного з непокірних йому — Гранія — вмірав від припадка гніву.

Минуло, після смерті Сулиної, кілька літ. Спартак за цей час устиг організувати рабів гладіяторів.

Довіляючись про небезпеку, консул го-

Мірця, йдучи на оргію до Сули здибує Спартака.

Сула чує слова патриція Гранія..

Ось в'єстуні засурмили в сурми. Подивившись на дві групи, гладіятори починають битися. Арена занята кров'ю, живих гладіяторів усе меншає. Юрба аж реве з утіхи. Серед борців на арені особливо визнається один гладіятор — фракієц. Його ще ціла вся зброя й щит... Але він зостається на арені тільки один... Юрба навіжено плеще...

— Волю, волю хороброму Спартаківі! — гукають з амфітеатру. Сула вполон на це — „Спартак заробив цю волю“.

Спартак вільний... Коли його товариші безнадійно говорять про свою долю, він каже їм, що гладіятори битимуться не тільки на покіх римлян, але й за волю усіх пригноблених.

Разом із Спартаком взято було в полон і його сестру Мірцю. Мірця кохав одного з Спартаківих товаришів — Арторикса.

Спартака зроблено вчителем Сулиної школи гладіяторів.

В Сулі бенкет. Зійшлося багато гостей. Сула збирається тут же в палаці зробити бій гладіяторів. Серед гладіяторів, що прийшли, Мірця бачить Спартака й Арторикса. Збентежена, вона прохає Валерію (Сулину дружину) врятувати брата й мілого. Валерії вдається врятувати їх.

тує військо легіонерів до бою. Рада гноблених мобілізує сили рабів, стягає їх на Везувій, відти має початися війна.

Жебрак біля палацу Сули. Ліворуч Сула—державець Італії.

хто з них не розуміє остаточної мети повстання. Переможці п'ють та гуляють, а на руку римлянам. Спартова армія розпадається все дужче й дужче у гульні й погори. Спартак почуває, що це може призвести до гину, але, сп'янілий від перемог, все таки вірив в щастливий кінець. А тим часом його армія дуже занепадала. Люде, яких підсилають римляне, всіма силами розкладають її.

Валерія, пробравшись у Спартаків табору, пропонує Спартакві здатися, обіцяючи йому це високу посаду. Спартак рішучо відмовляється стати зрадником... Рабам один вибір—воля або смерть.

В останім бою перемогли римляне. Вони йовище вкрите трупами повстанців. Спартак і Арторик падають, вражені дротиками. Тим часом з цим падає Спартаків прапор на землю.

Бій гладіаторів з легіонерами

Школу гладіаторів—цей чільний відділ повстанців, оточують легіонери. Спартакові щастить, в убранні легіонера, пробратися в школу. З школи гладіатори гадають рушити до арсеналу по зброю. Втративши в нерівній бою з збройними легіонерами сотні вбитих, Спартак з віцідіями гладіаторами нападає на склад зброї. Повставші раби підпалюють палаці патриційів. Раби, жінки й діти втікають стежками на Везувій.

Валерія й Мірція, лишившись в Римі, далі ведуть роботу серед рабів. Сили повстанців ростуть. До них пристає Валерієві раби з Мірцією на чолі. Валерія підмовляє сенатора Креса негайно виступити проти Спартака.

Після невдалих нападів римських легіонерів на Везувій, порішили взяти рабів голодом, одрізавши їм дорогу якою можна було спускатися з гори.

Спартак, кидається, як лев у клітку, шукаючи виходу з лабетів. Вихід знайдено й 70.000-на армія рабів бере місто за містом. Раби святкують свою перемогу. Але, б'єгато

Смерть Спартака

хто з них не разумів остаточної мети боротьби. Переможці п'ють та гуляють, а на руку римлянам. Спартакова армія дається все дужче й дужче у гудні й погони. Спартак почуває, що це може призвести до гину, але, сп'янілий від перемог, все таки йде в щастливий кінець. А тим часом його армія дуже занепадає. Люде, яких підсилюють римляне, всіма силами розкладають її.

Валерія, пробравшись у Спартаків та пропонує Спартакові здатися, обіцяючи йому це високу посаду. Спартак рішучо відмовляється стати зрадником... Рабам один вибір—воля й смерть.

В останім бою перемогли римляне. Вони йовище вкрите трупами повстанців. Спартак і Арторикс падають, вражені дротиками і часно з цим падає Спартаків прапор на наметі.

Вгледівши вбитих Спартака й Арторикса Мірція божеволіє. Вигукнувши прокляін римлянам, вона падає на меч поруч з Арториксом.

Оце короткий зміст картини, лібрето передати дуже важко.

Картину знімає оператор Гольдт. Архитектурно-художнє оформлення—художника Байєрца.

В головних ролях фотографуються артисти Лярів, Бродська, Лисевіцька, Миннін, Паша Людвинський, Осташевський і інші.

ДО РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ПРОЦЕСІВ ПРАЦІ

Нарис Г. Шпігерса.

Будинки—яких тисячі у Харкові. Два поверхи й підвал. Ніяких архітектурно-конструктивних особливостей нема і в середині цього дому. Його можна хоч і зараз же повернути на кімнати звичайного житла, виробляючи нічого.

Сидите в стінах цього будинку, де монотонно стука „Ундервунд“, де пишуться цифрами певні рубрики бухгалтерських книг, де десятки людей зайняті роботою, що нагадує канцелярсько-чертьожню, — утворюються основи найпродуктивнішої і взагалі найкращої організації людської праці. Основи раціоналізації процесів праці утворюються тут з тією ж силою, який здобувається здебільшого поза стінами Інституту: коло варівки в горни заводу, в аудиторії робфаку, в крамниці Цербкоопу, коло фінвідділу, під дахом сільради, на полях степової України...

Важко? Річ ось в чому...
Витрадатність ідей раціоналізації праці, які виникли в Інституті або в будь-якому куточку нашої країни, перевіряється дослідом в близькій практиці в цих ідей обстановці. З даних же дослідів утворюються науково-практичні основи майбутніх заходів того чи іншого типу в масовій практиці.

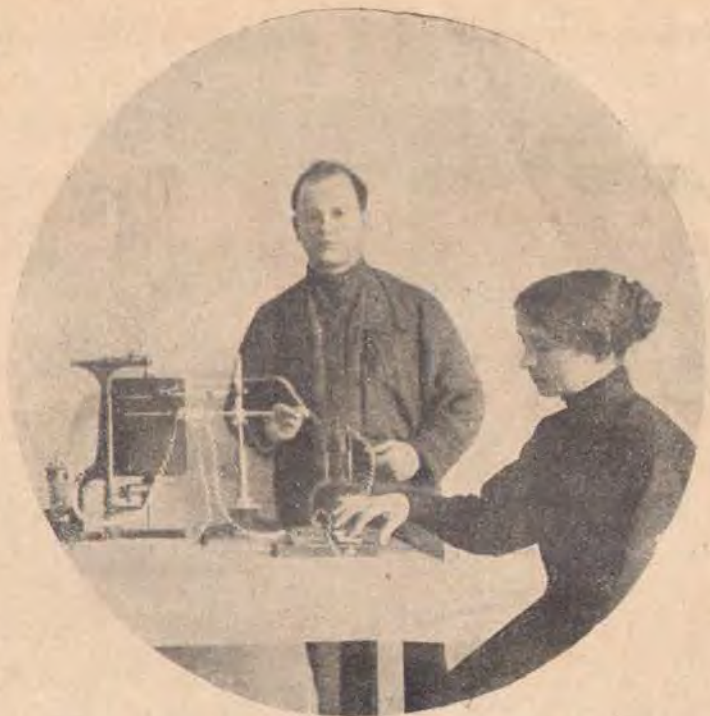
Щоб познайомити читачів з характером діяльності Всеукраїнського Інституту Праці (ВУІП), звернемося до прикладів.

* *

Перша з них — таблиця під назвою „Схема прийому врівняльного збору Ф. В.“ Придивіться уважно до неї. На цій діаграмі схематично змалювано явища: платільник податку, що стояв в черзі на вулиці 2—3 години, чекаючи далі ще 3—4 години в другій черзі — біля платіжної каси. Приймають 5 інстанцій: бухгалтер, „журналіст“, конторщик, контролёр праці, що примушені щодня працювати позачергово, звіряючи касу. Так щомісячно, роки три тому, велися класові операції в Харківському фінвідділі. Цьому бюрократизмові було положено кінець дослідженнями ВУІП'у. Зроблено досліджень, при тому ж самому складі фінвідділового персоналу, при тому самому темпі роботи, замість 5-ти інстанцій залишено тільки дві: бухгалтера-приймачика й касира. Замість трьох бланків (окладка, заява, квитанція) — залишився один розривний бланк. Через це час персоналу, що він віддавав кожному платільнику, зменшився з 30 сек. до 2 хвилин. Мало того: замість кількох годин дозидання, тепер стало коло десяти хвилин*).

Ця схема цілком зрозуміла, що завівши таке спрощення в масу касових операцій на території всієї країни, держава щороку зекономить десятки тисяч карбованців. А таких спрощень, як те, про яке ми тільки що говорили, ВУІП досяг багатьох.

Роботу в цьому напрямку веде відділ „Організаційного аналізу“ цього закладу цього відділу стане досить зрозумілим, коли ми загалом розглянемо теми, які розроблює відділ.

Випробування на посаду машиністки за допомогою кімографа.

займає величезний своїм значінням і розміром проект заведення в УСРР рільничької промисловости. Проект цей, по всебічному обміркуванні в численних установах, дістав похвалу від ЦК КП(б)У, РНК УСРР і інших вищих органів. Не сьогодні—завтра Наркомзем на підставі його почне організовувати рільничо-промислове спробне господарство. Значіння проекту ось в чому:

Автор його — директор Інституту Ф. Р. Дунаєвський доводить, між іншим, що „механічне господарство не вигідне на дрібних участках і надзвичайно вигідне на великих, що забезпечують цілковите використання машин і праці їх“. Відповідно до цього, проф. Дунаєвський, не раз провіренними підрахунками, потверджує, що „загалом і в середньому“ механізація великого рільничого господарства дасть змогу „оплачувати з першого врожаю все своє устаткування і далі — давати 100% прибутку на рік“. Автор запевняє, що заведення рільничої промисловости в степовій смузі нашої країни і неминучий наслідок цього — інтенсифікація сільського господарства взагалі, — на тій самій території збільшать огульний прибуток степової країни більш, ніж на мільярд карбованців.

* *

Тепер увагу — Психологічному відділу ВУІП'у.

В двох маленьких його кімнатах встановлено спеціальні апарати для виявлення швидкості реакцій на різні зовнішні впливи. Ці установки сконструйовано ВУІП. Досліди з ними провадяться недавно. Вони, поки що, ще не виходять з лабораторно-підготовчої стадії. Заведення цих апаратів в царину работ Інституту в одному з серйозніших додаткових удосконалень досить складного комплексу способів вказати кожній особі таку професію, яка найбільш підходить до його фізичних і розумових даних і в якій, значить, він міг би досягти найбільшого успіху. Тут не місце пояснювати, якими саме способами користується Інститут в цій царині — в справі так званої професійної орієнтації. Пригадаємо лише, що в числі способів іспити.

при тому самому темпі роботи, а замість 5-ти інстанцій залишено тільки бухгалтер-прийомщика й касира. Замість трьох бланків (окладка, заява, квитанція)—залишився один розривний бланк. Через це час персоналу, що він віддавав кожному платільщику, зменшився з 30 сек. до 2 хвилин. Мало того: замість кількох годин дозидання, стало коло десяти хвилин*).

Це цілком зрозуміло, що завівши таке спрощення в масу касових операцій на території всієї країни, держава щороку зекономить десятки карбованців. А таких спрощень, як те, про яке ми тільки що говорили, в УВП досяг багато.

Роботу в цьому напрямку веде відділ „Організаційного аналізу“ і завдання цього відділу стане досить зрозумілим, коли ми загадаємо теми, які розроблює відділ

Випробування телефоністок. Фонограф і телеграфістки викреслюють.

Завести план господарського розвитку району—це одна тема. Вона належить до справи складання конкретно-раціонального плану багатьох сільських місцевостей.

Ця тема—раціоналізація торгу. За об'єкт вивчення використано фактичну роботу крамниць і складів державно-кооперативних торговельних організацій. Серед них, що чекають розробки в цій справі, великий план Інституту намічає: поліпшення обслуговування споживачів, збільшення пропускної спроможності торговельних одиниць, поширення кола покупців... Зрештою, можна сказати, виняткове місце в науково-дослідницьких роботах УВП

На жаль, через недостатню дбайливість адміністрації фінвідділу, не можна було цього поліпшення мати в чистому виді.

вищих органів. Не сьогодні—завтра Гуркомзем на підставі його почне організовувати рілльничо-промислове спробне господарство. Значіння проекту ось в чому:

Автор його—директор Інституту Ф. Р. Дунавський доводить, між іншим, що „механічне господарство невідгідне на дрібних участках і надзвичайно відгідне на великих, що забезпечують цілковите використання машин і праці їх“. Відповідно до цього, проф. Дунавський, не раз провіреними підрахунками, потверджує, що „загалом і в середньому“ механізація великого рілльничого господарства дасть змогу „оплачувати з першого врожаю все своє устаткування і далі—давати 100% прибутку на рік“. Автор запевняє, що заведення рілльничої промисловости в степовій смузі нашої країни і неминучий наслідок цього—інтенсифікація сільського господарства взагалі,—на тій самій території збільшать огульний прибуток степової країни більш, ніж на мільярд карбованців.

* *

Тепер увагу—Психологічному відділу ВУП'у.

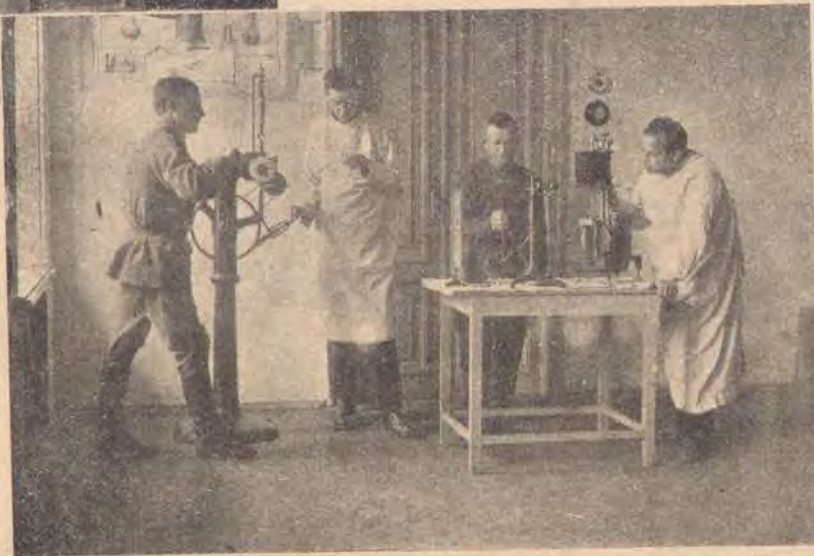
В двох маленьких його кімнатах встановлено спеціальні апарати для виявлення швидкості реакцій на різні зовнішні впливи. Ці установки сконструйовано ВУП. Досліди з ними провадяться недавно. Вони, поки що, ще не виходять з лабораторно-підготовчої стадії. Заведення цих апаратів в царину работ Інституту в одним з серйозніших додаткових удосконалень досить складного комплексу способів вказати кожній особі таку професію, яка найбільш підходить до його фізичних і розумових даних і в якій, значить, він міг би досягти найбільшого успіху. Тут не місце пояснювати, якими саме способами користається Інститут в цій царині—в справі так званої професійної орієнтації Пригадаймо лише, що в числі способів іспиту, хисту даної особи велике значіння надається особливим задачам—„тестам“, для вирішення яких треба, в певну одиницю часу, певний ступінь уваги пам'яті, сили уявлення, спритности та інших елементів розумової діяльності.

* *

Кілька слів про Фізичну лабораторію.

Ось одне з характерних явищ в її роботі. Дівчині, яку випробовують, наприклад, на посаду машиністки або телеграфістки, пропонується швидко вдарили пальцями по клавішах. Кожний удар через електро-магнітний одмітчик залишає слід (реєструється) на особливому циліндричному приладі—кімографі, що крутиться. Одночасно на цьому ж таки приладі—в десятих частках секунди—відмічається момент удару. Спосіб цей дає можливість помітити частоту імпульсів, які головний мозок встигає посилати м'язам,—іншими словами, цей спосіб дає можливість визначити міру втоми.

Серед багатьох апаратів, струментів і реактивів, що стоять в двох великих кімнатах фізіологічної лабораторії, ви, безперечно, звернете увагу на такі прилади, як аероенергограф,—для дослідження роботи м'язів кисти, спеціальний ергограф для вивчення функцій м'язів, що йому жуять та ще де-які. Більшість таких приладів призначено для розробки методів дослідження витривалости людського організму. Роботу в цій лабораторії керує один з видатних світових вчених—проф. В. Я. Данілевський.

Випробування на трудсву витривалість за допомогою колеса еростата

ФІЗКУЛЬТУРА

ТА СПОРТ

Спортивне стріляння

Комсомольський, профспілковий, клубний актив і звичайно вже й фізкультурники дружно взялися за організацію стрілкового спорту. Майже немає вже більш-менш великих клубів, де б не було стрілкового гуртка. Їх утворюються навіть безпосередньо по заводах, підприємствах, установах.

Майже весь гурток в зборі... Чекають тільки керівника. А не терпиться:—цікаво нові рушниці, що купив клуб, випробувати.

„Геко“—довка іграшка—мабуть і стріляти з нього приємно.

—Товариші, сьогодні ми пробуємо нові німецькі малокаліберні рушниці Геко.—Кожний має зробити три постріли. Староста викликає по черзі.

Другий, третій постріл—один в один.

Другий на черзі слюсар Іван Онисимович—з демобілізованих. Всю молодість на фронтах провів. Він би не вмів стріляти? А ось бач, теж в гурток записався.

Харків—Севастополь на велосипеді

Троє харківських фізкультурників т.т. Трембля, Муніт і Свистунів задумали зробити пробіг на велосипеді з Харкова до Севастополю. Сказано—зроблено. Невдовго збиралися і 7-го липня на Радянській площині було дано старт. Задача нелегка була перед ними, а тут ще найшлися скептики—„Куди вам? Все одне доїдти... хіба що до Мерефи?“

В перший день „відмачали“ небагато. Заночували в Безпалівці. На другий день зупинилися в Юр'ївці. Там їм важко прийшлося на третій день подорожі. Дивний обложний дощ зробив з шляху страшну кашу. Іхати було майже неможливо. Четвертий день приніс цілком неприємний сюрприз—у Свистунів почувалася втулка. Справити було ніде і довелося проситися з товаришами, відмовившись від дводенного побігу. Пролетіло ще два дні. Через Сиваш—по морю минули бої—в'їхали велосипедисти в Кримську публіку. Останній день... Бюк-Овлар-Курний і Кіричій Симферополь і далі шосе на Севастополь.

С. Павлов

ляти з нього приємно.

— Товариші, сьогодні ми пробуємо нові
німецькі малокаліберні рушниці Геко.—Кож-
ний має зробити три постріли. Староста викликає по черзі.

Другий, третій постріл—один в один.

Другий на черзі слюсар Іван Онисимович—з демобілі-
зованих. Всю молодість на фронтах провів. Він би не вмів
стріляти? А ось бач, теж в гурток записався.

Спорт у них

Трюки, ексцентрики, еквилібристика на аеропланах у повітрі, все що
лоскоче притупілих, освинілих буржуа—зараз витискує на заході нор-
мальний спорт здоровий гумор, паскудить сцену й кіно. Звичайно, аме-
риканські мільярдери не ризикуватимуть своїм „дорогоцінним здоров'ям“
й наймуть за гроші, і спотсмена, і атлета, і кіно-актора.

А потім захоплюються від напруження нервів, від насолоди, коли
в повітрі на двохсот-метровій висині з літака на літак перескакує екви-
лібрист й під загрозою для життя робить свої трюки. А буває раптом
зірветься... і шматки м'яса, купа кисток... .. бо буржуа платить і за
свої гроші вимагає „справжнє видовисько“.

Ось славнозвісний бокс, коли за той самий грошовий приз двоє лю-
дей торощать один другому кістки, крутять в'язи, геть в юшку роз-
бивають пики. А іноді буває й смерть на арені.—А буржуа аж ірже від
насолоди... за свої ж бо гроші.

На фотографії показано яким „справжнім видовиськом“ ціка-
виться сучасна Америка. Кіно-актор Гарі Лорен бере мотоциклом розгон
і власною головою, та чи з власної ініціативи,—торощить грубе, віт-
ринне скло.

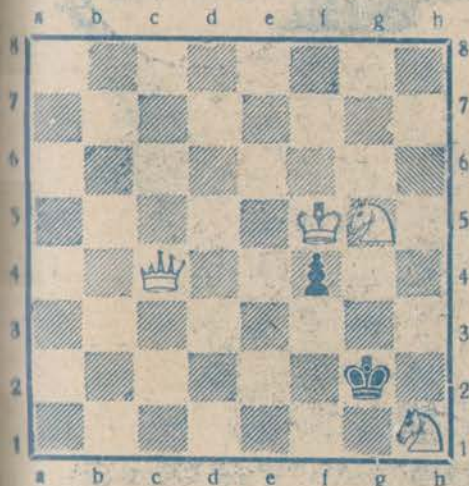
Л. О.

Гарі Лорен на мотоциклі власною головою трощить грубе скло.

ШАХИ ТА ШАШКИ

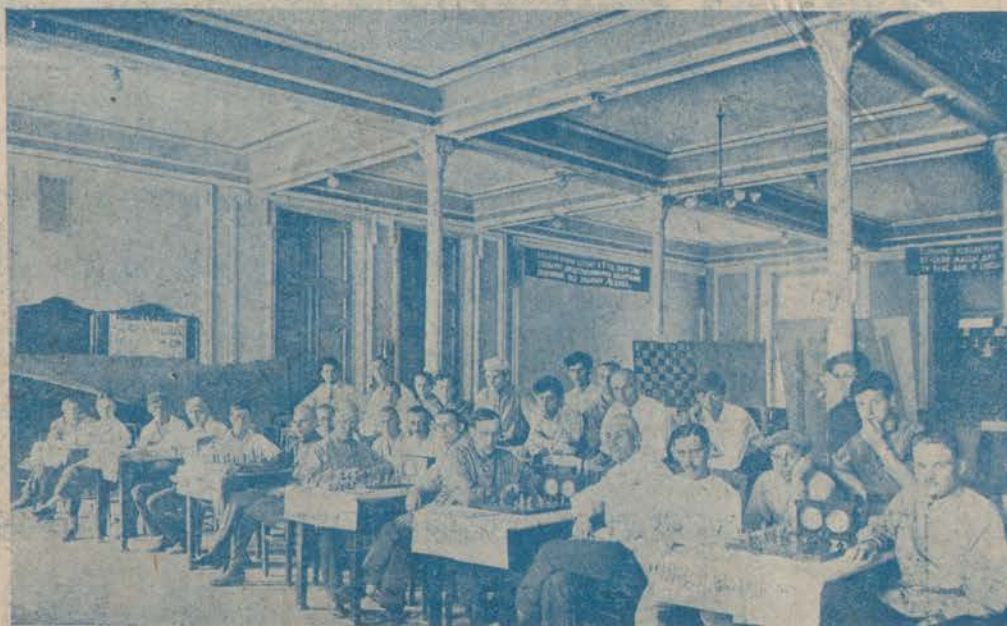
Задача № 32. А. Савінська

Білі—Кр f5 Фc4 Кd5, h1 (4)

Чорні—Кр g2 п. f4 (2)

Мат за 2 ходи.

Шаховий матч Ростов н/Д.—Харків 26-27 червня у Ростові (з правого боку): Григоренко (Х)—Піменов (Р),—Дор Дідріхсон (Р),—Алехін (Х),—Бурмістров (Р),—Янушпольський (Х),—Іванов (Р),—Кіріллов (Х),—Семігановський (Р),—Попович (Х),—Соколов (Р),—Шапіро (ХПЗ).

Партія № 46.

Неправильний початок.

Щіграна 26 червня 1926 р у Ростові н/Д на матчі Ростов—Харьков.

Білі—Д. Д. Григоренко—Харків. Чорні—Я. Піменов—Ростов.

d2—d4	c7—c5	23.	T f2—g2	T b6—b3
d4—d5	g7—g6	24.	K f3—d2	a1—a3
g2—g3	C f8—g7	25.	K d2 : b3	T b8 : b3
C f1—g2	d7—d6	26.	b2 : a3 ³⁾	T b3 : c3
c2—c4	C c8—d7	27.	Ф e2—b2	T c3—f3
K b1—c3	K g8—h6 ²⁾	28.	C f1—e2	Ф a6—a5
e2—e4	K h6—g4	29.	T e1—d1	Ф a5—c3
h2—h3	K g4—e5	30.	C e2 : f3	Ф c3 : f3
Ф d1—e2	f7—f6 ²⁾	31.	T d1—e1	f6—f5
f2—f4	K e5—f7	32.	Ф b2—b8+	K c7—e8
K a1—f3	K f8—e6	33.		

Партія № 47.

Дебют ферзевих пішаків.

Відіграно 27 червня 1926 р. у Ростові н/Д на матчі Ростов—Харків

Білі—Г. А. Бурмістров—Ростов. Чорні—І. Л. Янушпольський—Харків.

1.	d2—d4	d7—d5	13.	K e5—f7+	T f8 : f7
2.	K g1—f3	K g8—f6	14.	Ф b3 : f7	e4 : f3
3.	c2—c4	e7—e6	15.	g2 : f3 ¹⁾	Ф d8—d7
4.	K b1—d2	b7—b6	16.	Ф f7—h5	c5 : d4
5.	c4 : d5 ²⁾	e6 : d5	17.	e3 : d4	Ф d7—e6+
6.	e2—e3	c7—c5	18.	Kр e1—d1	C c8—d7
7.	K f3—e5	C f8—d6	19.	T h1—e1	Ф e6—g8
8.	K d2—f3 ²⁾	0—0	20.	T a1—c1	K b8—c6
9.	C e1—d2	f6—e6	21.		

Партія № 46.

Неправильний початок.

Відіграно 26 червня 1926 р у Ростові н/Д на матчі Ростов—Харьков.

Білі—Д. Д. Григоренко—Харків. Чорні—Я. Піменов—Ростов.

d2—d4	c7—c5	23.	T f2—g2	T b6—b3
d4—d5	g7—g6	24.	K f3—d2	a4—a3
g2—g3	C f8—g7	25.	K d2 : b3	T b8 : b3
C f1—g2	d7—d6	26.	b2 : a3 ¹⁾	T b3 : c3
c2—c4	C e8—d7	27.	Ф e2—b2	T c3—f3
K b1—c3	K g8—h6 ²⁾	28.	C f1—e2	Ф a6—a5
e2—e4	K h6—g4	29.	T e1—d1	Ф a5—c3
h2—h3	K g4—e5	30.	C e2 : f3	Ф c3 : f3
Ф d1—e2	f7—f6 ³⁾	31.	T d1—e1	f6—f5
f2—f4	K e5—f7	32.	Ф b2—b8+	K c7—e8
K g1—f3	K b8—a6	33.	e4 : f5	Kp g8—f8
0 : 0	Ф d8—c8	34.	Ф b8—b7	C g7—c3
Kp g1—h2	0—0	35.	T e1—e2	K e8—f6
C c1—d2	K a6—c7	36.	g4—g5	C d7 : f5
T a1—e1	a7—a6	37.	Ф b7 : e7+	Kp f8—g8
a2—a4	T a8—b8	38.	Ф e7—e3 ⁴⁾	Ф f3 : e3
a4—a5	b7—b5	39.	T e2 : e3	K f6—e4
a5 : b6	T b8 : b6	40.	T g2—e2	K f7 : g5
C d2—c1	a6—a5	41.	f4 : g5	C c3—e5+
T f1—f2	Ф c8—a6	42.	Kp h2—g2	K e4—c3
C g2—f1	a5—a4	43.	T e3 : e5	Чорні здалися.
g3—g4	T f8—b8			

1) Чорним слід було вести гру на ферзевому флангові—граючи a6—c7, a7—a6, T a8—b8, b7—b5 і т. д.

2) Чорні підготовляють місце для відступу коня, бо загрожує f2—f4.

3) Цікава жертва фігури, білі одержують дві фігури за туру, але в них немає атаки.

4) Білі могли б брати коня на f6, бо після 38... Ф h3 : 39. Kp g1 f1 : 40. C e3 Ф h6 41. C : d4 c : d 42. Ф e8+ Ф f8 43. Ф d7 і партію біли програли.

Партія № 47.

Дебют ферзевих пішаків.

Відіграно 27 червня 1926 р. у Ростові н/Д на матчі Ростов—Харків

Білі—Г. А. Бурмістров—Ростов. Чорні—І. Л. Янушпольський—Харків.

1.	d2—d4	d7—d5	13.	K e5—f7+	T f8 : f7
2.	K g1—f3	K g8—f6	14.	Ф b3 : f7	e4 : f3
3.	c2—c4	e7—e6	15.	g2 : f3 ⁴⁾	Ф d8—d7
4.	K b1—d2	b7—b6	16.	Ф f7—h5	c5 : d4
5.	c4 : d5 ²⁾	e6 : d5	17.	e3 : d4	Ф d7—e6+
6.	e2—e3	c7—c5	18.	Kp e1—d1	C c8—d7
7.	K f3—e5	C f8—d6	19.	T h1—e1	Ф e6—g8
8.	K d2—f3 ³⁾	0—0	20.	T a1—c1	K b8—c6
9.	C c1—d2	K f6—e4	21.	d4—d5	K c6—e5
10.	C f1—d3 ³⁾	f7—f6	22.	T c1—c3	Ф g8 : d5
11.	C d3 : e4	d5 : e4	23.	f2—f3 ³⁾	C d7 : g4+
12.	Ф d1—b3+	Kp g8—h8			Білі здалися.

1) Цей перідчасний розмін дає розгорнути гру чорних.

2) Слід було грати f2—f4.

3) Як показало продовження партії, комбінація білих з жертвою 2-х фігур за туру неправильна.

4) На 15. Ф f7—d5 чорні грають f3 : g2 16. T h1—g1 Ф d8—c7 17. Ф d5 : a8 C e8—b7 18. Ф a8 : a7 C d6 : h2 і т. д.

5) Груба помилка, білі втрачають ферзя, але партія їх уж програли.

Коротка, але цікава партія.

ХРОНІКА.

18—21 липня у Харкові відбулися гастролі чемпіона СРСР по шахах В. Мідкова. Тов. Мідков у Центральному Шаховому Клубі дав два матчі одночасовою гри. 18 липня т. Мідков грав 17 партій з найкращими шахістами Харкова з наслідком +13—4 (Бакуменко 2 рази, Белкіну і Верніковому). 20 липня Мідков грав одночасово 40 партій, з котрих 36 виграв (Додінову і Мільнеру) і 2 нічиїх (з Додіновим і Шацем).

Крім сеансів т. Мідков взяв участь у турнірі. Мідков і Ломазов заняли 1 місце по 3½ з 6, Іллініський—3 і Додінов—2.

У Будапешті (Угорщина) закінчився міжнародний шаховий турнір з таким наслідком: 1 і 2 місце заняли Грюнфельд і Монтічеллі +9½ пункти з 15. Далі Рубінштейн і Такач по 9, Кмох і Нагі по 8½, Колде і Реті по 8, Маттісон і Тартаковер по 7½, Вайда і Штейнер по 6½, Гавазі і Етс по 6, Прокеш 5½ і Зноско-Боровський 4½.

У Нью-Йорку закінчився Всеамериканський шаховий турнір. 1 місце заняв Капабланка +6 з 8, 2—Купчик +5, 3—Г. Мароці +4½, 4—Ф. Маршал +3 і 5—Ер. Ласкер +1½.

ВУФКУ

ВУФКУ

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ ФОТО-КІНО УПРАВЛІННЯ

„СПАРТАК“

(ПОВСТАННЯ РИМСЬКИХ РАБІВ)

„СПАРТАК“

(ПОВСТАННЯ РИМСЬКИХ РАБІВ)

ОДЕСЬКА
КІНО-ФАБРИКА
ОСТАННІЙ ВИПУСК

Сценарій { Шкурупія та
Гальперіна
Режисер—Мухтін Бей
Оператор—Гольдт